

17—21 april

Debatter m. m.

Fredagen den 17 april		Sid.
Svar på interpellation av herr Jacobsson, Gösta, ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland		3
Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål		8
Om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar		14
Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutmjämning, m. m.		17
Om reformering av förmögenhetsbeskattningen		21
Interpellationer:		
av herr Sveningsson om särskilda bestämmelser för nyblivna körkortsinnehavare		25
av herr Hübinette ang. åtgärder för bekämpande av flyghavre		26
av herr Schött ang. disciplinsituationen i grundskolan		27
Meddelande ang. enkla frågor:		
av herr Hernelius ang. FN-styrkornas på Cypern befogenheter		29
av herr Dahlén ang. befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall		29
av herr Lundström om en bättre planläggning för propositionsavlämnandet		29
av herr Virgin ang. orsaken till förseningen i propositionsavlämnandet		29
av herr Holmberg ang. information till riksdagen rörande det ekonomiska planeringsrådet		29
av herr Sveningsson ang. lagligheten av roulettspel		29
av herr Skärman om översiktlig planering rörande främst kusttrakternas användning för fritidsbebyggelse eller industri ..		29

Tisdagen den 21 april

Sid.

Svar på frågor:

av herr Lundström om en bättre planläggning för propositionsavlämnandet	30
av herr Virgin ang. orsaken till förseningen i propositionsavlämnandet	30
av herr Hernelius ang. FN-styrkornas på Cypern befogenheter	32
av herr Holmberg ang. information till riksdagen rörande det ekonomiska planeringsrådet	34
av herr Nilsson, Ferdinand, ang. lokal representation i delegationen för markförvärv inom Upplands-Bro m. fl. kommuner	35
av herr Sveningsson ang. lagligheten av roulettspel	37
av herr Dahlén ang. befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall	38
av herr Lager ang. s. k. trotjänarepensioner och ATP	40

 Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 17 april

Bevillningsutskottets betänkande nr 28, om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål samt för avgift till annat trossamfund än svenska kyrkan	8
— nr 31, om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar	14
— nr 33, om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.	17
— nr 39, om reformering av förmögenhetsbeskattningen	21

Fredagen den 17 april

Kammaren sammanträdde kl. 11.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollet för den 10 in-
nevarande månad.

Upplästes följande till kammaren in-
komna ansökning:

Till riksdagens första kammare

Då jag skall närvara vid Europarå-
dets session i Strasbourg den 20—den
24 april, anhåller jag härmed om ledig-
het från riksdagsarbetet under tiden
den 19—den 25 april.

Stockholm den 15/4 1964

Lisa Mattson

Den begärda ledigheten beviljades.

Ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland

Hans excellens herr ministern för ut-
rikes ärendena NILSSON, som tillkän-
nagivit, att han hade för avsikt att
vid detta sammanträde besvara herr
Gösta Jacobssons den 3 april framställ-
da interpellation angående SAS-trafi-
ken via Prestwick i Skottland, erhö-
ll ordet och anförde:

Herr talman: Herr Gösta Jacobsson
har i en interpellation den 3 april 1964
frågat mig, om den av den brittiska re-
geringen dagen före vidtagna åtgärden
att genom ensidigt dekret skära ned
SAS' trafikrättigheter i Prestwick på lin-
jen mellan Skandinavien och USA kan
anses stå i överensstämmelse med prin-
ciperna för EFTA-samarbetet och huru-
vida regeringen, i samförstånd med de
danska och norska regeringarna, avser
vidtaga åtgärder för tillvaratagande av

de skandinaviska intressen, som av SAS
företrädes.

Jag vill till en början något beröra
den historiska bakgrunden och vad som
hittills passerat i detta ärende. Sedan
1946 har skandinaviska flygbolag på
routen mellan Skandinavien och Fören-
ta staterna företagit kommersiella mel-
lanlandningar på flygfältet Prestwick
utanför Glasgow i Skottland. Tillstånd
här till har förelegat — föreligger allt-
jämt — enligt luftfartsavtalen mellan de
skandinaviska länderna och Storbritan-
nien. 1959, det sista året då SAS flög
med propellerdrivna flygplan över At-
lanten, företog konsortiet under sommar-
säsongen 14 landningar per vecka i var-
dera riktningen i Prestwick. Inför jet-
flygplanens insättande på Atlantrouten,
företog konsortiet under sommarsäsong-
en 14 landningar per vecka i vardera
riktningen i Prestwick. Inför jetflygpla-
nens insättande på Atlantrouten upp-
nåddes 1959 samförstånd mellan de
skandinaviska och brittiska luftfarts-
myndigheterna om trafiken under den
följande femårsperioden. Enligt detta
skulle SAS vara berättigad till en daglig
landning i Prestwick i vardera riktning-
en med kommersiella rättigheter under
sommarsäsongen 1963 och sex land-
ningar i veckan under vintern 1963/64.
Med hänsyn till jetmaskinernas väsent-
ligt större kapacitet innebar detta i sak
i stort sett status quo för SAS i Prest-
wick.

Inför överenskommelsens utlöpande
den 1 april 1964 begärde det brittiska
flygministeriet i oktober förra året kon-
sultationer med de skandinaviska luft-
fartsmyndigheterna. Dessa ägde rum i
till en början två omgångar, i London
den 25—28 november 1963 och i Stock-
holm den 7—9 januari i år. Därvid kräv-
de den brittiska delegationen en dras-
tisk nedskärning av SAS' landningar i

Ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland

Prestwick från de hittillsvarande sju i veckan under sommaren till två. Man åberopade bl. a. såsom skäl, att SAS tog en för stor andel av sin trafik i Prestwick i förhållande till den primära trafiken på routen mellan Skandinavien och USA, och detta förhållande angavs stå i strid med luftfartsavtalens s. k. Bermudaklausul om relationen mellan primär- och sekundärtrafiken. Den reella bakgrunden till den brittiska inställningen torde emellertid vara att söka i det statliga flygbolaget BOAC:s dåliga ekonomi och därav föranledda krav på en större andel än hittills av hemmamarknaden på bekostnad av utländska bolag.

De skandinaviska myndigheterna förklarade sig under konsultationerna ha förståelse för de brittiska problemen och angav sig villiga att ingå en kompromiss, som, utan att leda till alltför svåra skadeverkningar för SAS, ändock skulle innebära ett betydande mått av hänsynstagande till BOAC:s intressen. Man förklarade sig sålunda beredd att tills vidare dels avstå från delaktighet i den bl. a. till följd av prissänkningen över Nordatlanten väntade fortsatta kraftiga trafikökningen i Prestwick, och dels skära ned SAS' landningar till sex i veckan om sommaren och tre om vintern.

Detta bud förklarade den brittiska delegationen vara helt oantagbart, och förhandlingsomgången i Stockholm i januari bröts från brittisk sida utan att man lämnade något motbud. I stället beslöt det brittiska flygministeriet ensidigt att SAS endast skulle få rätt till två landningar per vecka i vardera riktningen från den 1 april.

I detta läge lyckades dock de tre skandinaviska regeringarna förmå den brittiska regeringen att återupptaga konsultationerna i syfte att göra det möjligt nå fram till en gemensam uppgörelse. Förnyade förhandlingar ägde därefter rum i London den 17—20 samt den 25—27 februari. I dessa deltog på skandinavisk begäran, förutom repre-

sentanter för luftfartsmyndigheterna, jämväl företrädare för de fyra ländernas utrikesdepartement. Avsikten härmed var att få in ärendet inom ramen för de skandinaviska ländernas allmänna förbindelser med Storbritannien, bl. a. EFTA-gemenskapen.

Britterna lämnade, då förhandlingarna sålunda återupptogs, det budet, att SAS skulle få rätt till fyra landningar per vecka i vardera riktningen genom Prestwick under sommarsäsongen 1964, tre under vintersäsongen 1964/65 och tre under sommarsäsongen 1965, såvida man ej från skandinavisk sida kunde hänvisa till en sådan trafikökning för SAS under 1964, att en uppgång till fyra landningar kunde anses motiverad också för sommaren 1965. Trots att den skandinaviska delegationen förklarade sig beredd att gå britterna ytterligare till mötes och trots att de tre beskickningscheferna i London gemensamt framförde demarcher hos den brittiske utrikesministern kunde någon höjning av detta bud ej åstadkommas. Det nyssnämnda brittiska budet kunde den skandinaviska delegationen, i enlighet med sina instruktioner, ej godkänna av såväl principiella som ekonomiska skäl. Ej heller kunde budet anses förenligt med den skandinaviska tolkningen av luftfartsavtalens kapacitetsbestämmelser. Förhandlingarna bröts därför, och de två delegationerna förklarade sig komma att rapportera till sina regeringar.

På basis av den skandinaviska delegationens rapport bedömde jag — i likhet med mina kolleger i Danmark och Norge och i samråd med kommunikationsministrarna — möjligheterna för en uppgörelse i godo genom fortsatta förhandlingar såsom tämligen goda under förutsättning att ett minimum av kompromissvilja visades på brittisk sida. De tre skandinaviska ambassadörerna instruerades därför att ånyo besöka den brittiske utrikesministern i saken, vilket också skedde den 9 mars. Därvid överlämnades en promemoria, i vil-

Ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland

ken de skandinaviska regeringarna hemställde om fortsatta konsultationer. Eftersom de dittills förda diskussionerna mellan luftfartsmyndigheterna varit resultatlösa, föreslogs att de fortsatta förhandlingarna skulle föras på diplomatisk nivå. Vi hänvisade såsom ytterligare skäl härför till vår uppfattning att saken var av sådan omfattning och betydelse att den går utanför luftfartsområdet i strikt bemärkelse.

Som svar på denna framställan kom den 2 april den brittiska regeringens överraskande besked att den ej ansåg förnyade förhandlingar kunna tjäna något nyttigt syfte och att man därför nu i stället avsåg att genom ett beslut av flygministeriet ensidigt begränsa SAS' trafikrättigheter i Prestwick till fyra landningar per vecka i vardera riktningen under sommarsäsongen 1964, tre landningar under vintern 1964/65 och tre under sommaren 1965. Brittiska regeringen förklarade sig i svaret slutligen beredd att under vintern 1965/66 ta upp frågan till nytt övervägande tillsammans med de skandinaviska regeringarna för den händelse dessa skulle anse att en stegring av SAS' trafik motiverade en ökning av antalet landningar.

Jag har uppehållit mig så pass utförligt vid vad som förevarit i detta ärende för att ge en uppfattning om de skandinaviska regeringarnas ansträngningar att förhandlingsvägen åstadkomma ett resultat som såväl skulle tagit hänsyn till den besvärliga situation, som den brittiska regeringen råkat i till följd av BOAC:s ekonomiska svårigheter, som till SAS' berättigade och på innehålllet i luftfartsavtalen grundade anspråk på en rimlig behandling av sin väl inarbetade trafik via Prestwick. I detta sammanhang har det även varit naturligt för de skandinaviska länderna att hänvisa till EFTA-samarbetet.

Som regeringen hade anledning framhålla i sin deklaration vid utrikesdebatten i riksdagen den 8 april, omfattas visserligen inte luftfartsförbindelserna

formellt av EFTA-konventionen, men EFTA-länderna kan likväl ha anspråk på att räkna med särskild förståelse för varandras intressen och problem också på detta viktiga område. Vid årsskiftet 1966/67 kommer som bekant EFTA-länderna sinsemellan att i princip ha avskaffat tullar och kvantitativa restriktioner i vad avser handeln mellan medlemsländerna. Ju närmare vi kommer det fullständiga upphävandet av tullar och kvantitativa restriktioner, desto angelägnare blir det att uppnå en liberalisering jämväl av andra hinder mot ett fritt utbyte av varor och tjänster mellan medlemsländerna. Därom synes alla medlemsländer i EFTA i princip vara ense.

Vad gäller transportområdet vill jag också erinra om de gemensamma ansträngningar som de västeuropeiska sjöfartsnationerna gör på olika håll i världen för att söka komma till rätta med protektionistiska tendenser inom den internationella sjöfarten. På detta område har Storbritannien klart intagit samma linje som de skandinaviska länderna.

Därmed är jag inne på svaret på interpellantens första fråga, som jag för övrigt anser indirekt besvarades redan i regeringsdeklarationen. Regeringen kan inte anse att det brittiska ensidiga dekretet, enligt vilket en drastisk nedskärning göres av SAS' trafikrättigheter i Prestwick, står i överensstämmelse med andan i EFTA-samarbetet.

Vad gäller interpellantens andra fråga om åtgärder från de skandinaviska regeringarnas sida att tillvarataga SAS' intressen i sammanhanget, vill jag först erinra om det svar på det brittiska beskedet den 2 april, som avlämnats av de tre ambassaderna i London den 13 april. I detta fastslås ånyo de skandinaviska regeringarnas uppfattning, att den brittiska regeringens beslut ej står i överensstämmelse med luftfartsavtalen vare sig såvitt angår den ensidiga åtgärden som sådan eller i fråga om den företagna nedskärningen av SAS'

Ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland

rättigheter. Vidare förbehåller sig regeringarna rätten att återkomma i ärendet med en begäran om nya konsultationer redan i god tid före sommarsäsongens början nästa år, den 1 april 1965, detta för att möjliggöra en ökning av antalet landningar i ljust av erfarenheterna från trafiken instundande sommar.

Som jag nyss antytt kan det inträffade ej heller undgå att få återverkningar, som måste beklagas av den svenska regeringen. I den internationella luftfartspolitikens råder som bekant sedan flera år tillbaka starka protektionistiska strömningar. Beslut i protektionistisk riktning av en av världens ledande luftfartsnationer kommer säkerligen att uppmärksammas ute i världen och måhända tas till intäkt för liknande åtgärder på annat håll. Vad som inträffat är så mycket beklagligare som det skett vid en tidpunkt, då EFTA-länderna står inför den viktiga Kennedyronden inom GATT, där en enhetlig och klar attityd i frihandelsvänlig anda från samtliga EFTA-länders sida torde vara av väsentlig betydelse för konferensens resultat.

I stället för att skapa svårigheter för varandras flygbolag och luftfartsintressen borde EFTA-länderna enligt vårt förmenande söka motarbeta de protektionistiska tendenserna inom den internationella luftfarten. Den svenska regeringen kommer för sin del fortsätta att verka i den riktningen.

Jag vill slutligen tillägga, herr talman, att jag hade tillfälle diskutera ärendet med mina danska och norska kolleger i samband med det nordiska utrikesministermötet i Köpenhamn i början på veckan. Vi var eniga om att saken måste bedrivas med kraft även i fortsättningen i syfte att få en ändring av den brittiska attityden till stånd.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Jag ber att till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena få framföra mitt uppriktiga tack

för det utförliga svaret på min interpellation.

Svaret innefattar först och främst en värdefull redogörelse för den historiska bakgrunden och för vad som hittills passerat i ärendet. Den fullständiga redogörelsen med dess klarläggande av meningsmotsättningarna rörande Prestwicktrafiken och de ansträngningar som gjorts från skandinavisk sida att åstadkomma en godtagbar kompromiss måste vara ägnad att intressera icke blott denna kammare utan den svenska opinionen över huvud taget. För en interpellant är det därutöver anledning till stor tillfredsställelse att av interpellationssvaret konstatera, att regeringen i huvudpunkterna anlägger ungefär samma synpunkter som föresvävade honom själv när han tog sig djärvheten före att framställa sina frågor.

Jag tror att det för hela den svenska opinionen står klart att Storbritanniens ensidiga dekret om nedskärning av SAS' trafikrättigheter i Prestwick står i strid med andan i EFTA-samarbetet, även om vi i denna del inte har några formella åtaganden från brittisk sida att stödja oss på. Det är glädjande att utrikesministern inte svävade på målet i uttalandet på denna punkt. Svenska folket tycker nog att Prestwickaffären inte riktigt stämmer överens med de vackra deklamationer, som brukar utfärdas i samband med EFTA-konferenserna. Mot bakgrunden av EFTA-samarbetet har otvivelaktigt den brittiska åtgärden kommit som en chock för en stor del av den svenska allmänheten. Vårt land har med förtroende slutit upp på Storbritanniens sida i EFTA, som visserligen inte formellt behandlar trafikområdet men som går ut på ett vidsträckt ekonomiskt samarbete, med fritt utbyte av varor och tjänster som slutmål. Vi har gjort det i en anda av ömsesidigt förtroende. Det är därför som besvikelsen har blivit så stor. Frågan rör förvisso skiljaktiga ekonomiska intressen — om dessa borde man kunna förhandla till slut i lugn och ro — men det är

Ang. SAS-trafiken via Prestwick i Skottland

inte dessa ekonomiska intressen som i dag är det väsentliga.

Frågans allvarligaste aspekt ligger, åtminstone som jag ser det, numera på förtroendesidan.

Det bådar inte gott för det fortsatta EFTA-samarbetet när en stormakt som England på ett viktigt avsnitt kan behandla sina medbröder i EFTA med den, låt mig säga det, nonchalans som här visats. Detta senaste utslag av brittisk luftfartsprotektionism är också ett dålig omen inför Kennedy-rundan i GATT, med dess allmänna strävanden om liberalisering och ekonomiskt samarbete, där England och de skandinaviska länderna skall stå sida vid sida.

Ett intressant påpekande i interpellationssvaret ligger i fastsländet av de skandinaviska regeringarnas uppfattning, att den brittiska regeringens beslut ej står i överensstämmelse med gällande luftfartsavtal vare sig såvitt angår den ensida åtgärden som sådan eller i fråga om den företagna nedskärningen av SAS' rättigheter. Jag vill tolka detta på så sätt, att de skandinaviska länderna också har legaliteten på sin sida. Såvitt jag kan förstå ligger kärnpunkten i luftfartsavtalen just däri, att problemen skall lösas förhandlingsvägen på bilateral basis och inte genom ensidiga dekret. Så har ovedersägligen icke skett. De skandinaviska länderna står tydligen i denna fråga på säker folkrättslig grund, medan den brittiska åtgärden är klart avtalsstridig. Engelsmännen lär visserligen säga »right or wrong, my country». Men jag har svårt att tro att denna visserligen stolta, men ur rättslig synpunkt tvivelaktiga maxim kan vara den brittiska regeringens.

Jag vill uttrycka min glädje över att de skandinaviska regeringarna inte stillatigande funnit sig i vad som skett utan med kraft fortsätter sina ansträngningar i syfte att få en ändring i den brittiska attityden till stånd om möjligt redan i sommar. Jag vill här stryka under att SAS' flyglinje över Prestwick är en gammal linje. Den har med stöd av

gällande tillstånd upprätthållits sedan år 1946. Den är väl inarbetad och fyller en betydelsefull kommunikationsuppgift icke minst ur skotsk synpunkt. Sådant borde kräva rimliga hänsyn från brittisk sida även när det gäller att slå vakt om det egna statliga flygbolaget BOAC med dess ända tills nu konstant dåliga finanser. Det sista bokslutet per den 31 mars lär dock visa överskott, något som kan verka lugnande för den engelska regeringens nerver.

Med tanke på de deklamationer, som gjordes helt nyligen i utrikesdebatten, vågar jag nu sluta med att ge uttryck åt förvisningen att riksdagen står enhälligt bakom den svenska regeringen i denna sak.

Jag tackar än en gång utrikesministern för det fylliga interpellationssvaret.

Häri instämde herrar *Virgin* (h) och *Bengtson* (cp).

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! I utrikesdebatten härmed hade jag tillfälle att ge uttryck åt den olust som har noterats inom stora befolkningslager i vårt land med anledning av den ensidiga brittiska åtgärden, och jag har ingen orsak att nu tillägga eller dra ifrån någonting.

Av intresse är enligt min mening utrikesministerns uttalande, att man skall sträva att motarbeta den protektionistiska utvecklingen inom den internationella luftfarten. Det är ett löfte som förpliktar. Jag finner det utomordentligt viktigt att detta löfte med kraft föres ut i det praktiska handlandet, så att man från vår och från nordisk sida gör allt som är möjligt för att inom de organ, där denna angelägenhet skall dryftas, verkligen försöka nå en lindring i den protektionism som otvivelaktigt nu under många år har utvecklats allt starkare.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

Föredrogs och hänvisades till behandling av lagutskott Kungl. Maj:ts proposition nr 146, med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 3 §§ lagen den 14 oktober 1939 (nr 727) om förbud mot arbetstagares avskedande med anledning av värnpliktstjänstgöring m. m.

Föredrogs och hänvisades

motionerna nr 744—747 till statsutskottet,

motionen nr 748 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 749—752 till statsutskottet,

motionen nr 753 till behandling av lagutskott och

motionen nr 754 till konstitutionsutskottet.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 28, i anledning av väckta motioner om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål samt för avgift till annat trossamfund än svenska kyrkan.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 370, av fröken *Andersson m. fl.*, och II: 444, av herr *Gustafsson* i Borås m. fl., vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande införande av avdrag vid taxering till statlig inkomstskatt på belopp, som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål; ävensom

2) de likalydande motionerna I: 373, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Per-Olof Hanson*, samt II: 445, av fru *Gärde*

Widemar och herr *Rimmerfors*, vari anhållits, att riksdagen genom skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära en utredning av frågan om avdragsrätt vid inkomstbeskattningen för avgifter, som erlades av medlemmar i annat trossamfund än svenska kyrkan.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 370, av fröken *Andersson m. fl.*, och II: 444, av herr *Gustafsson* i Borås m. fl., om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål, ävensom

2) de likalydande motionerna I: 373, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Per-Olof Hanson*, samt II: 445, av fru *Gärde Widemar* och herr *Rimmerfors*, om rätt till avdrag vid beskattningen för avgift till annat trossamfund än svenska kyrkan,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Lundström*, *Gösta Jacobsson*, *Enarsson*, *Sundin*, *Skårman* och *Magnusson* i Borås, fru *Nettelbrandt* samt herrar *Darlin*, *Nilsson* i Tvärålund och *Broberg*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

1) att riksdagen i anledning av motionerna I: 370, av fröken *Andersson m. fl.*, och II: 444, av herr *Gustafsson* i Borås m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande införande av viss rätt till avdrag vid den statliga inkomstbeskattningen för belopp, som den skattskyldige skänkt till humanitära, kulturella, religiösa, vetenskapliga eller eljest uppenbart allmännyttiga ändamål, samt

2) att motionerna I: 373, av fru *Segerstedt Wiberg* och herr *Per-Olof Hanson*, samt II: 445, av fru *Gärde Widemar* och herr *Rimmerfors*, måtte anses besvarade med vad reservanterna hemställt.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

Herr ENARSSON (h):

Herr talman! I bevillningsutskottets betänkande nr 28 behandlas bl. a. en motion som väckts i första kammaren av fröken Andersson och i andra kammaren av herr Gustafsson i Borås och som har undertecknats av medlemmar i såväl högerpartiet som folkpartiet och centerpartiet. Motionen utmynnar i ett yrkande om utredning angående avdragsrätt vid taxering till statlig inkomstskatt för gåvor till humanitära, kulturella, vetenskapliga eller eljest uppnebart allmännyttiga ändamål.

Man kan nog säga att det råder rätt allmän enighet om att de insatser på olika områden, som utföres av frivilliga krafter inom olika organisationer och kristna samfund, har mycket stor betydelse och kommer att få ännu större betydelse i vårt moderna samhälle. I de flesta fall innefattar detta frivilliga arbete förebyggande åtgärder, som på ett effektivt sätt motverkar att många kanske i och för sig hyggliga människor kommer in på olämpliga och möjligen farliga vägar, som annars kunde leda till brottslighet och förfall på olika sätt. Ur samhällets synpunkt är det sålunda utan tvekan lönande att stödja och uppmuntra verksamhet av nu ifrågakommande slag. De krasst ekonomiska synpunkterna kan dock inte här skjutas i förgrunden, utan största vinsten ligger givetvis i att människor på glid kan påverkas i positiv riktning innan det har gått dem illa.

Samhällets stöd till dessa ändamål kan givetvis utformas på olika sätt. Riksdagen har ju tidigare behandlat frågan om bidrag från statens sida till bl. a. samfund och vissa organisationer. En del organisationer har som bekant redan statsbidrag, men denna form av stöd har inte vunnit anklang hos de kristna samfunden, närmast på grund av att de befarat att till bidraget kunde knytas villkor som på något sätt skulle kunna stå i strid med deras huvudsyfte och egentliga uppgifter.

Även frågan om avdragsrätt för gå-

vor av detta slag har vid flera tillfällen behandlats av riksdagen. I utskottsutlåtandena har man oftast vitsordat det goda syftet och värdet av utfört arbete, men så har man avvisat förslagen med åberopande bl. a. av svårigheter vid det praktiska genomförandet. Även denna gång anför utskottsmajoriteten ungefär liknande skäl. Man säger också att införandet av avdragsrätt är ägnat att motverka planerna på genomförandet av definitiv källskatt.

Såsom motionärerna framhållit har avdragsrätt införts i åtskilliga andra länder, och en kommande utredning skulle förmodligen visa att problemet kan lösas även i vårt land. Vi reservanter anser, att starka motiv talar för en utredning i denna fråga, och vi hyser den uppfattningen att ett beslut om avdragsrätt vid taxering för gåvor av det slag som reservationen anger skulle ha en stimulerande effekt till ökat givande och kanske ännu mer till personligt engagemang i en verksamhet, som är till stort gagn såväl för samhället som för enskilda människor.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid utskottets betänkande fogade reservationen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Så långt tillbaka som jag kan minnas har vi varje år behandlat de frågor som nu föreligger. När jag även vid utskottsbehandlingen gjorde detta påpekande replikerade någon av motionärernas företrädare, att denna fråga var att betrakta som den droppe, vilken så småningom kommer att urholka stenen. Jag är ännu inte klar över huruvida det var jag som var stenen och han som var droppen.

Men hur som helst med den saken så återkommer frågan i år, och positionerna är i dag desamma som tidigare. Argumentationen för och emot har inte heller förändrats.

Principiellt är det så, som herr Enarsson antydde, att utskottsmajoriteten in-

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

te betraktar avdragsrätten som den rätta vägen när det gäller att främja kulturella, humanitära och vetenskapliga verksamheter och ändamål. Utskottet utgår ifrån att i den mån samhället anser att verksamheter av detta slag skall ha ett stöd, skall det ske på de direkta anslagens väg.

Detta beror inte minst på den konstruktion som vårt skattesystem har, ty om man inför en avdragsrätt, kommer samhället i betydande utsträckning att också få svara för dessa bidrag. Skulle en avdragsrätt beviljas så skulle i normalfallet, kan man väl säga, det enskilda bidraget stanna vid 50 procent, medan samhället fick stå för resten. I det extrema fallet skulle det faktiskt kunna sägas, att när den enskilde lämnar ett bidrag för dylikt ändamål och sedan utnyttjar sin avdragsrätt, skulle samhället få svara för 80 procent av bidragsbeloppet.

Personligen tycker jag — det har inte utskottet anfört — att det är en dålig moral att främja ett tillvägagångssätt som låter enskilda människor vara frikostiga och generösa med pengar som de inte rör om, i varje fall till mycket liten del. En sådan moral bör åtminstone inte ha någon offentlig sanktion.

När det sedan gäller avdragsrätt för bidrag till religiösa ändamål och verksamheter blir man väl ännu mer betänksam. Tänk om jag själv skulle bidra till ett religiöst samfund — förlåt mig, herr talman, det är naturligtvis ett alldeles orealistiskt exempel och jag måste nog vända på saken och säga: tänk om någon av motionärerna skulle vilja lämna bidrag till ett sådant religiöst samfund som till exempel Maranatarörelsen. Då skulle ju vi andra, som inte alls vill kännas vid en sådan verksamhet, indirekt vara med och betala, eftersom avdragsrätten innebär en minskning av statens och kommunernas inkomster som följaktligen måste fyllas ut. Ja, det skulle kunna tänkas att någon kom på den idén att lämna bidrag till den nyaste rörelsen på det här området —

jag tror att den heter »håll-i-gång-Mälle»-rörelsen. Vem vill vara med och skattevägen bidra till verksamheter av den typen?

Nej, jag tror att motionärerna i det här fallet själva skall ta sig en funderare på huruvida detta kan vara den riktiga vägen.

Nu säger motionärerna — i varje fall i någon av motionerna framhålls det — att någon verklig utredning av dessa frågor inte har förebragts. Jag ber, herr talman, att där få hänvisa till vad utskottet framhåller på sidan 7 i sitt betänkande och ber att få citera följande av vad utskottet där säger: »Som framhållits av skattelagssakkunniga i deras år 1956 avgivna betänkande skulle med största sannolikhet avgränsningen av de ändamål, vilkas främjande genom bidrag skulle ge avdragsrätt, möta betydande svårigheter. Att mera exakt ange de institutioner eller sammanslutningar, till vilka avdragsgilla bidrag kunde ges, torde nämligen knappast vara möjligt. Avdragsrätten skulle i stället behöva göras beroende av mera allmänt utformade regler och detta i sin tur kunde förutsättas ge upphov till många och svårösta skattetvister.»

Detta tycker jag är den mest bärande motivering som utskottet har för ett yrkande om avslag på dessa motioner och jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag skall begränsa mig till att säga några ord om motionerna I: 370 och II: 444. Motionerna går ju bara ut på att det skall tillsättas en utredning rörande avdrag vid statlig inkomsttaxering för belopp, som skänks till humanitära, kulturella och dylika ändamål.

Nu säger herr Einar Eriksson alldeles riktigt, att detta problem har varit uppe åtskilliga gånger förut. Då tycker jag för min del att det vore på tiden att en utredning äntligen finge penetre-

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål
ra frågan. Det är inte fråga om att hugga till genast, utan kravet är att en utredning skall tillsättas. Såvitt jag vet har inte någon sådan verklig utredning gjorts tidigare rörande dessa problem.

Herr Einar Eriksson säger vidare, att det skulle vara »dålig moral» att låta de enskilda ge pengar. Det är ett av de argument, som jag minst begriper mig på. Är det mera moraliskt att pengar som staten ger som bidrag tvångsvis skall tas ut skattevägen? Det blir ju även då de enskilda, som får bidraga till religiösa, kulturella och vad det nu är för ändamål. Skall man behöva gå och känna sig omoralisk när man betalar skatt, eftersom en del går till sådana här ändamål?

Sedan är det givetvis svårt med gränsdragningen. Ja, men det hör ju också till de saker som en utredning har att ta ställning till. Den rörelse som herr Einar Eriksson nämnde känner jag för min del inte så mycket till, men man får väl fordra något omdöme också när man tar ställning till problemen när de blir aktuella.

Det är ganska intressant att se på de skattelagssakkunnigas betänkande från år 1956, som bl. a. behandlar denna fråga. De sakkunniga förordade inte självständig avdragsrätt för gåvor, det är alldeles riktigt, men de var dock inne på en annan tanke, nämligen att det — jag tror det sägs ungefär så — enklast kunde ske genom ändring av nuvarande bestämmelser om avdrag för försäkringspremier. Det finns alltså, såvitt jag förstår, vissa utvägar att komma fram till det mål vi syftar till i motionerna.

Det finns också — jag tror att det har nämnts tidigare — exempel på att rätt till avdrag för gåvor till vissa ändamål har funnits förut. Det är alldeles riktigt att möjligheterna till avdrag har varit begränsade, såväl med hänsyn till vissa särskilda förhållanden som till tiden.

Jag är inte skatteexpert, som herr Eriksson är, men såvitt jag har fattat, strider en sådan här åtgärd inte mot

principerna i vår skattelagstiftning. Vi har t. ex. avdragsmöjligheter för gåvor till vetenskaplig undervisning och forskning och kanske flera andra ändamål. Nu har vi ju begränsat kravet till avdragsrätt för högst 1 000 kronor. Det är ju inte så högt belopp, men det skulle, som herr Enarsson framhållit, dock stimulera de enskilda människorna att ge till dessa ändamål, väcka deras intresse och bidragsvilja.

Nu kommer utskottet med en rad invändningar, som herr Eriksson också har dragit fram. Utskottet säger bl. a. att flera av de ändamål motionerna nämner redan i viss mån är privilegierade enligt § 53 kommunalskattelagen. Men här gäller det ju enskilda skattebetalares möjlighet till avdragsrätt.

Ett gammalt kärt argument, som brukar komma fram då och då, är att man här skulle gynna de högre inkomsttäckarna. Jag förstår inte varför man aldrig talar om detta i fråga om ortsavdrag, försäkringsavdrag och sådant. Allt detta hänger samman, vilket är helt naturligt — det begriper motionärerna också — med konstruktionen av våra skattelagar.

Herr Enarsson har redan bemött påståendet att det vi kräver skulle motverka planerna på en definitiv källskatt. Jag måste öppet erkänna att detta var det argument som jag snubblade på först, men efter närmare eftertanke kom jag fram till att samma resonemang gäller exempelvis i fråga om periodiskt understöd, som också är avdragsgillt. Det har man bara att anmäla till skattemyndigheterna, och så klaras den saken.

Sådan här avdragsrätt finns i flera andra länder, och även om jag är på det klara med att skattelagstiftningen i dessa länder i viss mån kan ha en annan konstruktion, så förekommer avdragsrätt för dessa ändamål i t. ex. USA, Kanada, Storbritannien, Västtyskland och Danmark, och så olika är väl inte skattelagarnas konstruktion i dessa länder och hos oss.

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

För övrigt — jag betonar igen vad jag sagt flera gånger — får väl sådana problem prövas av utredningen in spe. En sådan speciell utredning har knappast skett tidigare, och därför, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservationen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag tycker alldeles för bra om fröken Andersson för att ge mig in i närkamp med henne i det här spörsmålet. Fröken Andersson understryker emellertid vad motionärerna framhållit om att det inte har förebragts någon verklig utredning av dessa frågor, men då vet jag inte vilka anspråk man ställer på verklig utredning. Jag hänvisade till att skattelagssakkunniga prövade den här frågan 1956. Det är ju inte så värst länge sedan, och jag betraktar nog skattelagssakkunniga som de som kan prestera en seriös utredning rörande spörsmål av den här typen.

Vidare har jag, fröken Andersson, inte sagt att jag betraktar det som dålig moral att enskilda människor skänker pengar till allmännyttiga ändamål. Nej, jag sade att jag tycker att det är dålig moral, som inte bör få offentlig sanktion, att man genom att medge avdragsrätt låter den enskilde bidra med ett så betydligt mycket mindre belopp till sin donation än vad det kan förefalla. Om den person som ger ett bidrag på 1 000 kronor befinner sig i det inkomstskikt, där 80-procentsregeln vid beskattningen verkar, blir bidraget från den personen bara 200 kronor. Samhället bidrar med de återstående 800 kronorna. Enligt min mening är detta att vara generös med andras pengar.

Slutligen sade sig fröken Andersson inte känna till de religiösa samfund, som jag här nämnde. Jag känner inte till dem jag heller, men jag vet i alla fall att de existerar — med vilken sanktion vet jag inte, men de existerar —

Maranata och »Håll-i-gång-Mälle» och alltihop det där. Var drar man gränsen? Vilka är de sakkunniga, som skall sätta sig att dra gränsen mellan olika religiösa samfund?

Den uppgiften går säkert både fröken Andersson och jag bet på, och då är det lika bra att vi avstår från att få den här frågan prövad.

Fröken ANDERSSON (h) kort genmäle:

Herr talman! Eftersom herr Eriksson hänvisar till skattelagssakkunniga, vill jag citera vad utskottet självt återgivit av vad de sakkunniga har anfört när det gällt att skapa betingelser för dessa avdrag: »Enklast kunde detta ske genom att bestämmelserna om det nuvarande avdraget för försäkringspremier o. d. ändrades så att avdragsrätten omfattade även avgifter eller bidrag till vissa andra ändamål än försäkringar.» Där finns dock en dörr på glänt.

Sedan är ju åtta år inte någon så särdeles kort tid i vårt mycket dynamiska samhälle, och jag undrar om inte vad man skulle kunna kalla den allmänna opinionens inställning mer och mer har gått i den riktning som vi här vill att den skall gå.

Jag förstår resonemanget när herr Eriksson säger, att om enskilda vill ge bidrag, skall de inte komma och gnälla och begära avdrag för de bidrag som de ger. Men om de får avdrag kan de ju ge mera, eftersom de inte behöver skatta för det hela.

Vidare, herr Eriksson, är det väl att märka, att dessa institutioner och organisationer till väsentlig del utför arbetsuppgifter som eljest skulle komma på staten. Staten gör där en utgiftsbesparing de facto, som säkerligen mer än uppväger den skatteförlust som skulle uppstå om avdragsrätten infördes.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag måste medge att jag hajade till något, när jag hörde herr

Om rätt till avdrag vid beskattningen för gåvor till humanitära m. fl. ändamål

Eriksson i Uppsala fälla uttrycket att det var »dålig moral» att låta enskilda människor vara frikostiga med pengar som de inte eller till väsentlig del inte rör om. Herr Eriksson har sedan förklarat vad han menar genom att anföra som exempel personer, som ligger i den inkomstklass där 80-procentsregeln gäller.

Jag vill säga till herr Eriksson i Uppsala, att visst är det sant att rika människor ofta skänker betydande belopp — här är det dock fråga om en begränsning av avdragsrätten till ett ganska blygsamt belopp — men ett oändligt stort antal av de människor, som ger bidrag till de ändamål vi här talar om, är folk som befinner sig i mycket lägre inkomstgrupper. Det är ofta hos dessa människor som man finner den största förståelsen för hjälp och stöd åt nykterhetsrörelsen, åt idrottsrörelsen, åt olika rörelser som har med sjukdomsbekämpande att göra — riksföreningen mot cancer och vad de heter. Det är sannerligen inte människor, för vilkas beskattning man får tillgripa 80-procentsregeln. Jag tror därför att uttalandet av herr Eriksson i Uppsala vittnar om okunnighet i den fråga det här gäller.

Här har nu sagts så mycket — för att inte tala om allt som har sagts under alla gångna år — att det inte finns någon större anledning att förlänga debatten. Det här anförda argumentet om att samhällets stöd bör ges i form av direkt statsanslag har ju ingående bemötts, liksom argumentet att avdragsrätten skulle på något sätt avvika från de principer som man redan har i skattelagstiftningen. Om man vill tala principer i detta sammanhang, så är det principer som man redan brutit mot. Om man vill kan man mycket väl konstruera regler, som gör en sådan avdragsrätt möjlig, utan att man bryter mot några principer — allra minst sådana som man redan brutit mot.

Såsom fröken Andersson sade har det hänt åtskilligt sedan 1956, när den ut-

redning företogs som herr Eriksson i Uppsala nyss talade om. Det är inte bara så att det framkommit en ökad förståelse i denna fråga från allmänhetens sida, utan man har också i ännu större utsträckning än förut prövat detta sätt att stärka de enskilda insatserna på detta område. För två år sedan infördes en liknande lagstiftning i Danmark, och såvitt jag vet har den inte haft några ogynnsamma verkningar. Där är avdragsrätten begränsad till 1 000 kronor, och för att man skall kunna utnyttja avdragsrätten helt, skall man ha skänkt 1 100 kronor. Det finns ett minimum för att man skall få avdrag, och vidare har det fastställts vilka organisationer eller institutioner eller stiftelser som skall ha rätt att ta emot bidrag för vilka avdragsrätt föreligger. Även med den kännedom som jag har om skillnaderna i skattelagstiftningen tycker jag att det är ett intressant experiment som gjorts och att det borde kunna ge åtskilliga lärdomar även för oss i Sverige.

När man dessutom vet att flera andra länder — Kanada, Storbritannien, USA och Västtyskland — på olika sätt har genomfört en lagstiftning som visar förståelse för detta problem, kan jag i likhet med fröken Andersson och andra talare i debatten inte förstå varför man inte skulle kunna ta upp hela detta problem även i Sverige till en ordentlig prövning, oavsett att det skett en sådan 1956, alltså för åtta år sedan.

Jag ber med dessa ord att få yrka bifall till reservationen.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort gemåle:

Herr talman! Herr Lundström gjorde gällande, att det var på grund av okunnighet i dessa frågor som jag hade fört min argumentation.

Ja, jag kan väl utan vidare erkänna att jag inte har någon specialkunskap när det gäller dessa ting. Men okunnigheten tycks jag dela med många, och

Om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar

därför känner jag mig inte i så otrivsam samt sällskap.

I övrigt finner jag inte någon som helst anledning att fortsätta debatten om vad herr Lundström anfört.

Herr PETERSSON, ERIK FILIP, (fp):

Herr talman! Jag skulle bara vilja lämna en upplysning till herr Eriksson, när han ifrågasätter huruvida man har möjlighet att dra gränsen mellan Maranata och Mälles gäng å ena sidan och religiösa samfund å andra. Det heter i motionen, att man begär utredning av frågan om avdragsrätt vid inkomstbeskattning för avgifter som erlägges av medlemmar i annat trossamfund än svenska kyrkan. Här avses sådana trossamfund, som är erkända av staten genom att deras pastorer får vigselrätt. Därigenom har man en fullt hållbar gränsdragning att rätta sig efter i detta sammanhang.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmanen jämlikt därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmanen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Enarsson* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 28, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmanen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Enarsson* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 54.

Om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 31, i anledning av väckta motioner om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 207, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 247, av herr *Heckscher m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte giva denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att de likalydande motionerna I: 207, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 247, av herr *Heckscher m. fl.*, avseende en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekono-

Om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar

miska föreningar, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade anförts

I) av herrar *Gösta Jacobsson*, *Ottosson*, *Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 207, av herr *Virgin* m. fl., och II: 247, av herr *Heckscher* m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t genom vidgade direktiv till allmänna skatteberedningen måtte giva denna i uppdrag att utreda frågan om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen å aktiebolag och ekonomiska föreningar; ävensom

II) av herrar *Stefanson*, *Lundström* och *Christenson* i Malmö samt fru *Nettelbrandt*, vilka likväl ej antytt sin åsikt.

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h):

Herr talman! Det betänkande, som vi nu har att behandla och som rör en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar, är en årlig vårprimör på kammarens bord. Det kanske inte har vårprimörens odelade friskhet, ty kammaren känner ju alltför väl denna fråga.

Såvitt jag kunnat finna har emellertid inte — åtminstone inte på senare tid — någon närmare analys av vad frågan ytterst gäller tidigare skett i riksdagen. Jag skall därför så kort jag kan teoretiskt motivera motionärernas yrkande.

Först och främst — vad är innebörden av begreppet dubbelbeskattning? Jo, för bolag och ekonomiska föreningar gäller att deras nettovinst i första hand är föremål för proportionell inkomstbeskattning hos bolaget. För den utdelade vinsten inträder därefter ånyo inkomstbeskattning, nu för vederbörande aktieägare. Rätteligen är det i detta senare fall bolagets nettovinst efter skatt, som andra gången beskattas. Motivet för dubbelbeskattningen var tidigare att det privilegiet att arbeta i en

företagsform med begränsad ansvarighet ansågs böra på något sätt beskattas. Numera lär man bland teoretikerna betrakta dubbelbeskattningen som en närmast fiskal produkt vilken inte har någon annan teoretisk motivering än att man skall ta ut skatterna där pengarna finns. Möjligen kan man säga att bolaget i dess egenskap av juridisk person har ett eget liv, en egen existens, vid sidan av de fysiska personer som äger aktierna samt att denna person också bör beskattas.

Argumentet mot dubbelbeskattningen är att likformighetssynpunkten kräver att vad som ytterst är aktieägarens inkomst bör beskattas på ett och samma sätt utan avseende på om den uppnås via ett aktiebolag eller direkt. Bruttoförräntningsanspråket för i företag investerat kapital bör vara detsamma för alla investeringar beträffande vilka nettoförräntningsanspråket efter skatt sammanfaller och inte variera beroende på om finansieringen sker direkt i enskild firma, handelsbolag genom nyemission av aktier, genom bolags utgivande av obligationer eller genom nedplöjande av bolagsvinsten.

Jag skall inte gå närmare in på frågan hur dubbelbeskattningen skall kunna undvikas, då det skulle föra för långt.

När dubbelbeskattningen på sin tid infördes på förslag av en borgerlig regering, teoretiserade man kanske inte så mycket. Man fann att de båda skatteformerna — det dubbla skatteuttaget — var praktiskt användbara ur fiskal synpunkt. Sedan dess har emellertid hänt en del som är ägnat att kasta nytt ljus över problemställningen. Det är den väsentligt ökade skattebördan, som har gjort att frågan kommit i ett nytt läge. Problemet ligger nu annorlunda till genom nödvändigheten av att tillgodose företagsamhetens behov av riskvilligt kapital. Till de teoretiska synpunkterna har alltså sällat sig en praktisk. Genom Anell-lagarna har statsmakterna tagit

Om en successiv avveckling av dubbelbeskattningen av aktiebolag och ekonomiska föreningar

viss hänsyn till den ändrade problematiken. Varför då inte överväga att taga steget fullt ut och avskaffa dubbelbeskattningen? I utskottsbetänkandet uttalas i fråga om familjebolagen, att dubbelbeskattningen av nämnda bolag för närvarande knappast torde vara särskilt betungande. Detta är en sanning med modifikation. Det finns nämligen åtskilliga sådana bolag av familjebolagstyp, där vinsten inte kan komma delägarna till godo i annan form än genom utdelning, t. ex. när delägarna är omyndiga eller över huvud taget inte deltar i rörelsen.

Från utskottsmajoritetens talesman kommer vi strax att få höra: »Vad bråkar ni om, pojkar? Ärendet är ju föremål för överväganden inom allmänna skatteberedningen. Lugna er till dess betänkande föreligger!»

Det är, herr talman, förvisso en tröstrik tanke, men vi bör kanske inte hoppas alltför mycket. Det enda sättet för ett minoritetsparti att på ett konkret sätt ge uttryck åt sina synpunkter på hur samhällsproblemen skall lösas är ju genom motioner i riksdagen.

För att ingen missuppfattning av mina åsikter skall uppstå, vill jag till sist gärna deklarerat, att jag är fullt på det klara med att bolagen måste svara för sin anpart — och en ganska dryg sådan — av den totala skattebördan. Detta är en sak. Frågan om dubbelbeskattningen är emellertid en annan sak — den berör ju frågan om skatternas konstruktion.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Till detta betänkande, liksom till bevillningsutskottets betänkande nr 33, har folkpartiets representanter i utskottet fogat en blank reservation.

Åtskilliga av de syften, som ligger bakom huvudreservationerna i båda dessa betänkanden, har sympatier även

inom folkpartiet. Emellertid har vi i en särskild motion, som kommer upp till behandling om några dagar, tagit upp företagssparandets problem. Därvid har vi också anfört vår uppfattning om vilka vägar som kan leda till resultat. Med hänsyn härtill har vi ansett, att vi både i det nu föredragna betänkandet och i betänkandet nr 33, som följer som nästa ärende på listan, bort reservera oss blankt.

Jag har bara velat ge denna förklaring.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Herr Jacobsson i Malmö hade ju klart för sig vad jag skulle komma att säga, nämligen att jag skulle hänvisa till en utredning som pågår och att det därför inte skulle vara någon brådska. Herr Jacobsson hade emellertid inte någon förhoppning om att utredningen skulle leda till lättnader i företagsbeskattningen.

Det är ju tråkigt att herr Jacobsson anser sig böra vara så pessimistisk, men jag kanske skall uppfatta herr Jacobssons yttrande på denna punkt så, att dubbelbeskattningen inte är så pressande som herr Jacobsson och hans meningsfränder vill göra gällande. Under hela efterkrigstiden har ju företagsbeskattningen i proportion till hela inkomstbeskattningen gett mindre än vad den gjorde tidigare. Alla vet att det nu inte är alltför betydande belopp, som kommer från bolag och ekonomiska föreningar till statskassan i form av direkt bolagsskatt. Även skatt som uttas i andra former av bolagen ökar ju inte ständigt, utan det förhåller sig alldeles tvärtom.

Vad är då orsaken till att vi fått en sådan utveckling? Det förhåller sig helt enkelt så, att alla är intresserade av att företagen skall få så gynnsamma villkor som möjligt, att de skall kunna hålla i gång verksamheten och öka produktionen. Jag har många gånger tidigare sagt, att den ekonomiska politik,

Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.
som förts under efterkrigsåren, har haft en sådan inneboende styrka att vi fått en ökad produktion och ett ökat välstånd.

Motioner i detta ämne kommer igen år efter år. Min väl Axel Svensson i Malmö yttrade i onsdags, att när motioner kommer tillbaka gång efter annan, måste man till slut bifalla dem. Den åsikten delar jag inte! Jag är ståndaktig och menar, att har riksdagen klart för sig att det pågår en utredning, då hör riksdagen inte skriva till Kungl. Maj:t och begära ytterligare direktiv till utredningen på en enda punkt, nämligen att dubbelbeskattningen beträffande aktiebolag och ekonomiska föreningar skall försvinna. Sådant gör man inte, om man vill bevara respekten för riksdagen och dess beslut hos Kungl. Maj:t.

Jag hoppas att herr Jacobsson i Malmö tar mod till sig och uppmanar sina meningsfränder i utredningen att stå på sig och framför allt komma med goda motiv för sina förslag. Då kanske förslagen vinner framgång — nota bene om det finns goda skäl för yrkandena.

Jag hemställer om bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjordes enligt de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 33, i anledning av väckta motioner om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 549, av herr *Torsten Andersson m. fl.*, och II: 692, av herr *Nilsson i Tvärälund m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om prövning och förslag till riksdagen om sådana ändringar i förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning, att rätten till avsättningar till sådana fonder utsträcktes även till andra företagsformer än aktiebolag och ekonomisk förening; samt

2) de likalydande motionerna I: 574, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 684, av herr *Heckscher m. fl.*, vari anhållits att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag senast till 1965 års riksdag om rätt för rörelseidkare respektive jordbrukare att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för avsättning till självfinansieringsfond i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna uppdragna riktlinjer.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 549, av herr *Torsten Andersson m. fl.*, och II: 692 av herr *Nilsson i Tvärälund m. fl.*, om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, samt

2) de likalydande motionerna I: 574, av herr *Virgin m. fl.*, och II: 684, av herr *Heckscher m. fl.*, om rätt till avdrag vid beskattningen för avsättning till självfinansieringsfond,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

1) av herrar *Lundström, Gösta Jacobsson, Billman, Enarsson, Sundin, Magnusson* i Borås, *Christenson* i Malmö, *Nilsson* i Tvärälund, *Enskog* och

Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m. *Björkman*, vilka ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 549, av herr Torsten Andersson m. fl., och II: 692, av herr Nilsson i Tvärålund m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om prövning och förslag till riksdagen rörande sådana ändringar i förordningen om investeringsfonder för konjunkturutjämning, att rätten till avsättningar till sådana fonder utsträcktes till andra företagsformer än aktiebolag och ekonomiska föreningar;

II) av herrar *Gösta Jacobsson*, *Enarsson*, *Sundin*, *Magnusson* i Borås, *Nilsson* i Tvärålund och *Björkman*, vilka ansett, att utskottet bort under 2 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: 574, av herr Virgin m. fl., och II: 684, av herr Heckscher m. fl., måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag senast till 1965 års riksdag om rätt för rörelseidkare respektive jordbrukare att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för avsättning till självfinansieringsfond i huvudsaklig överensstämmelse med i motionerna uppdragna riktlinjer; även som

III) av herrar *Lundström*, *Billman*, *Christenson* i Malmö och *Enskog*, beträffande punkten 2 i utskottets hemställan, utan angiven mening.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! För att förskona kamraren från att höra min röst alltför mycket i dag skall jag nu vara ytterst kortfattad. Jag skall till en början inskränka mig till att yrka bifall till den med I betecknade reservationen. I detta fall skulle jag möjligen vilja tillägga, att några tekniska hinder inte borde föreligga för att även sådana företag, som bedrivs som enskild firma, skall kunna få möjlighet till avsättning till investeringsfond. Med litet fingerfärdighet från den expertis, som finansminis-

tern har i finansdepartementet, borde hithörande problem kunna lösas.

Den med II betecknade reservationen avser en sak som jag skulle vilja beteckna som mitt speciella älsklingsbarn inom den månghövdade skattehugskottsfamilj vi här har, nämligen rätten för rörelseidkare och jordbrukare att vid inkomsttaxering åtnjuta avdrag för avsättning till vad som har kallats självfinansieringsfond. Tanken är att speciellt mindre företagare och även jordbrukare, som icke har samma avdragsmöjligheter som andra därför att de inte har så mycket fastigheter, maskiner och varulager, skall kunna genom avsättning till en speciell självfinansieringsfond — efter mönster från skogskontona, kan man säga — komma i åtnjutande av en viss begränsad skatte-kredit. Jag tror att ett sådant institut skulle fylla en mycket betydelsefull uppgift för småföretagarna.

Jag yrkar alltså bifall även till den med II betecknade reservationen.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Utskottsmajoriteten och reservanterna är väl i sak överens om att stabila och väl konsoliderade företag är önskvärda i vårt näringsliv. Flera möjligheter har därför också öppnats för företag att skapa sig dolda reserver. I första hand tänker jag då på möjligheterna för företag att nedskryva varulager med 60 procent och på att möjlighet ges att på fem år helt bortskryva maskiner, även om maskinernas livslängd är betydligt större. Lagernedskrivningarna kom väl egentligen till för att vara ett skydd för prisfallsrisker, men i dag har vi allmänt accepterat dessa nedskrivningar såsom företagskonso- lideringar.

Alla rörelseidkare, oberoende av företagsform, har dessa möjligheter, men jag tror att jag vågar påstå att det i första hand är de stora företagen, som kunnat utnyttja möjligheterna helt, medan de små företagen inom de flesta

Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m. branscher inte haft tillräckligt stora inkomster för att kunna helt utnyttja dessa generösa avskrivningsregler.

Om vi alltså är överens om att vi önskar välkonsoliderade företag, är vi dock inte helt överens om skattebördornas fördelning i samhället. Reservanterna talar om rättvisa olika företagsformer emellan. Enligt utskottsmajoritetens uppfattning bör en inkomst beskattas på samma sätt antingen den framkommer genom löneinkomst eller genom rörelseinkomst. Att då uppskjuta beskattningen av inkomsterna alltför långt fram i tiden och i alltför stor utsträckning kan tyckas vara lika stötande som den olikhet, som råder mellan aktiebolag och ekonomiska föreningar å ena sidan och enskilda företagare å andra sidan när det gäller konjunkturinvesteringfonder.

Konjunkturinvesteringfonderna har ju heller inte kommit till för att stärka företagens konsolidering utan för att verka utjämnande av konjunkturerna. Avsikten är att försöka förmå företagen att avstå från investeringar i goda tider och att i stället göra dessa i tider med vikande konjukturer. Att fonderna inte är avsedda som konsolideringsföreteelser framgår bäst därav, att 46 procent eller den ungefärliga skattebelastningen måste steriliseras i riksbanken.

I en sådan konjunkturutjämning kan de minsta företagens bidrag bara bli av begränsad omfattning, då man knappast i sådana företag, vilka som regel drivs av enskilda företagare, har möjlighet ligga med investeringsreserver att sättas in i en lågkonjunktur. Effekten av möjligheterna för fysiska personer med progressiv beskattning att avsätta till investeringsfonder skulle enligt utskottets mening inte bli av den omfattningen, att de uppväger de administrativa besvärligheter som skulle uppstå. Herr Jacobsson underskattar säkerligen dessa svårigheter. För att förhindra missbruk kanske man rent av blir tvungen att sterilisera hela det avsatta beloppet. Låt mig bara peka på en punkt för att kam-

marens ledamöter skall förstå att utskottsmajoritetens betänkligheter inte bara är den obotfärdiges förhinder. Det går lätt att sätta in pengarna det år då man skulle fått den högsta skatteprogressionen men återföra dem till beskattning ett år med låga inkomster. Ett flertal sådana besvärligheter kan anföras.

Därutöver finns orättvisor mellan olika företagsformer — eller kanske skall man kalla dem olikheter. Man kan säga, att medan företag och ekonomiska föreningar har en proportionell beskattning, så har den enskilde en progressiv beskattning. Medan ett aktiebolag betalar 40 procent i statsskatt, varierar den enskildes statsskatt mellan 10 och 65 procent. Är det herr Gösta Jacobssons eller reservanternas mening att vi för att ta bort diskrimineringen skall försöka genomföra en proportionell beskattning för enskilda rörelseidkare eller en progressiv beskattning av aktiebolag och ekonomiska föreningar?

För att nämna ett exempel på vilka olikheter som i dag råder vill jag anföra, att herr Jacobsson gör sig skyldig till inkonsekvens när han först i den första reservationen pekar på att han vill ha absolut rättvisa när det gäller konjunkturinvesteringfonderna mellan olika företagsformer men sedan i sin andra reservation yrkar på att enskilda företag skall få en investeringsform som inte aktiebolag och ekonomiska föreningar får. Han vill här skapa en orättvisa till förmån för de enskilda, de fysiska personerna. Det är svårt att säga att vi diskriminerar och att det är en stor orättvisa, att de enskilda företagen i dag inte har möjlighet att avsätta till konjunkturinvesteringfond. Det är av praktiska skäl omöjligt att genomföra detta. Det är inte fråga om att skapa kapital och ge företagen konsolideringsmöjligheter, utan det är i första hand fråga om att åstadkomma en utjämning av konjunkturerna.

Utskottsmajoriteten tycker också att det är helt oralistiskt att just nu till-

Om vidgad rätt till avsättning till investeringsfonder för konjunkturutjämning, m. m. sätta en ny utredning. I detta sammanhang kommer jag in på vad herr Jacobsson sade i föregående ärende. Vi har ju en allmän skatteberedning, som sysslar med skattefrågor och som inte på något sätt kan komma ifrån att ta ställning till just dessa frågor. Även om det inte kommer något betänkande nu, kan väl ett sådant inte dröja så värst många år. Vi anser det orealistiskt att tro att en ny utredning skall komma fram fortare än den nu sittande allmänna skatteberedningens.

Herr talman! Med det anförda ber jag få yrka bifall till bevillningsutskottets betänkande i dess helhet.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr förste vice talmanen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

I fråga om punkten 1, fortsatte herr förste vice talmanen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Lundström m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Därefter gjorde herr förste vice talmanen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 33 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Lundström m. fl. vid betänkandet avgivna, med I betecknade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 51.

Sedermera gjorde herr förste vice talmannen i enlighet med de rörande punkten 2 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmanen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 33 punkten 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Gösta Jacobsson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning.

Om reformering av förmögenhetsbeskattningen

Herr förste vice talmannen förklarade att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 67;

Nej — 37.

Därjämte hade 15 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om reformering av förmögenhetsbeskattningen

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 39, i anledning av väckta motioner om reformering av förmögenhetsbeskattningen.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 79, av herr *Per Petersson m. fl.*, och II: 97, av herr *Darlin m. fl.*, hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om förslag till 1964 års höstriksdag rörande reformering av förmögenhetsbeskattningen med särskild hänsyn tagen till att de nuvarande beskattningsreglernas återverkningar på bildande och bibehållande av riskvilligt kapital i produktionen eliminerades.

Utskottet hade i det nu förevarande betänkandet på anförda skäl hemställt, att de likalydande motionerna I: 79, av herr *Per Petersson m. fl.*, och II: 97, av herr *Darlin m. fl.*, om reformering av förmögenhetsbeskattningen, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Yngve Nilsson, Gösta Jacobsson, Magnusson* i Borås och *Darlin*, vilka, under återopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 79 och II: 97, ansett, att ntskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till nämnda mo-

tioner, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1964 års höstriksdag rörande reformering av förmögenhetsbeskattningen med särskild hänsyn tagen till att de nuvarande beskattningsreglernas återverkningar på bildande och bibehållande av riskvilligt kapital i produktionen eliminerades.

Herr **JACOBSSON, GÖSTA**, (h):

Herr talman! Jag skall även i detta ärende försöka fatta mig kort.

Frågan om en revision av förmögenhetsbeskattningen framstår för mig som en angelägen uppgift i dagens situation. Genom den fortlöpande inflationen och det allmänna inflationstänkandet har förmögenhetsskatten som sådan automatiskt skärpts. Värdena på aktierna har drivits i höjden, varför avkastningen på förmögenheten numera är mycket begränsad. Den uppgår ofta inte till mer än 2,5, 3 eller 3,5 procent. Även avkastningen av jordbruk och skogsegendomar håller sig ofta vid en relativt låg procent. Efter nästa års fastighetstaxering är det risk för att det kan bli ännu sämre. Att då utöver den progressiva inkomstskatten även betala en progressiv förmögenhetsskatt, från 0,5 procent till 1,8 procent för de största förmögenheterna, blir därför mången gång ytterst betungande. Denna skatt framstår fördensfull för många som en ytterst orättvis skatt. Den medverkar också till att en del människor av skatteskal bosätter sig utomlands. Inflationen ökar skatteskraven på detta område även om folk inte får större avkastning på sina pengar.

Enligt uppgift från allmänna skatteberedningen — det läcker emellanåt ut litet från den — kommer man att föreslå en höjning av minimigränsen från 80 000 till 125 000 kronor. Det är gott och väl, men progressiviteten minskas endast obetydligt därav.

Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen.

Om reformering av förmögenhetsbeskattningen

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Jag uppskattar herr Jacobsson för hans korthet när det gäller att argumentera för föreliggande motion. Jag förstår att han själv har en känsla av, att vi har diskuterat denna sak många gånger.

Jag vill bara säga, att förmögenhetsbeskattningen är under behandling, i varje fall ett visst avsnitt av den, och det kommer ett betänkande nu i vår eller i sommar. Då får vi se om detta kan påverka dessa ting.

När herr Jacobsson beklagar alla dem som får dålig förräntning på sina aktier, är det väl inte många som vill instämna i den klagolåten. Att ett börsnoterat papper ger en effektiv förräntning på 2—2 1/2 procent kan ha sin orsak i att företaget tidigare utdelat gratisaktier. De gamla innehavarna av aktier i företaget har då flera papper att lyfta utdelning på. De kan inte ha sämre betalningsförmåga i fråga om skatt därför att man har dessa officiella noteringar på börsen. Det är här fråga om ett klientel som jag tycker att man inte bör beklaga på det sätt som herr Jacobsson gjorde. Han ansåg ju att dessa aktieägares situation skulle vara en särskild anledning att revidera förmögenhetsskatten. Andra synpunkter, som jag bättre förstår, kan anföras i det avseendet. Varje gång vi haft en allmän fastighetstaxering har ju förmögenhetsskatten justerats efter de nya värdena. Jag vet inte hur det kommer att bli efter den fastighetstaxering som vi skall ha år 1965, men det är inte uteslutet att man också då kommer att ta hänsyn till att det blir högre nominella värden.

Denna motion innehåller ingenting som man bör föra vidare. Därför yrkar jag, herr talman, avslag på den och bifall till utskottets hemställan.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Jag vill göra det påpekandet för bevillningsutskottets ordförande, att skatten utgår på det högre be-

lopp som kursvärdet anger, och det är precis samma belopp som man beräknar den reella avkastningen på.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Det herr Jacobsson anför är i och för sig riktigt, men herr Jacobsson vill väl inte bestrida, att om det varit gratisemission i ett företag, får man utdelning också på gratisaktierna. Det bidrar till att öka inkomstsumman och gör att man har lättare att betala skatt.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Alla företag har inte företagit fondemission.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Jag är övertygad om att herr Jacobsson både i sin civila sysselsättning och i egenskap av riksdagsman har följt med vad som hänt under de senaste tio åren på det här speciella området.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr förste vice talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr förste vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 39, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Om reformering av förmögenhetsbeskattningen

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter inlagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 89;

Nej — 20.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ledighet från riksdagsgöromålen för beivrande av sammanträde i Strasbourg med Europarådets rådgivande församling beviljades herrar *Per-Olof Hanson, Lennart Geijer* och *Elmgren*, herr Per-Olof Hanson för tiden den 20—den 23 innevarande månad, herr Lennart Geijer den 21—den 25 i samma månad samt herr Elmgren för tiden den 20 till och med den 24 april.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 147, med anhållan om yttrande över vissa av Europarådets rådgivande församling vid dess femtonde ordinarie möte fattade beslut.

Anmälades och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från delegerade för riksdagens verk inkommit framställning angående beslutanderätten beträffande pensionsärenden vid riksdagens verk.

Anmälades och bordlades

utrikesutskottets utlåtanden

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av tre tilläggsprotokoll till konventionen den 4 november 1950 angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna; samt

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande för Sveriges del av ändring i konventionen angående upprättandet av Europeiska frihandelssammanslutningen;

statsutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom inrikesdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1963/64, i vad propositionen avser inrikesdepartementets verksamhetsområde;

nr 47, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik m. m.;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1964/65 till Statistiska centralbyrån: Centralt företagsregister m. m. och till Bidrag till skattetyngda kommuner, m. m., jämte vissa motioner;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående inrättande av institut för verkstadsteknisk forskning;

nr 50, i anledning av väckta motioner angående pensionerna vid de av staten övertagna enskilda järnvägarna;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående nybyggnad för Chalmers provningsanstalt, m. m.; samt

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1964/65 till ersättning i anledning av nedläggning av viss tullstation;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 36, i anledning av väckta motioner angående fördelningen av beskattningsrätten mellan produktionskommun och huvudkontorskommun; samt

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Island för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckta motioner angående kommunernas upplåning för vatten- och avloppsanläggningar;

nr 20, i anledning av väckt motion om ett särskilt kreditinstitut för investeringar i enskilda fritidshem;

nr 21, i anledning av väckta motioner om en aktiv samhällsplanering av glesbygder, m. m.;

nr 22, i anledning av väckta motioner angående utnyttjande av automatisk databehandling i riksdagsarbetet;

nr 23, i anledning av väckt motion angående riksdagens behov av service för utlandskontakter; samt

nr 24, i anledning av väckt motion om livränta till fru Ebba Tranæus;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 19, i anledning av väckta motioner om lagstadgad skyldighet för politisk organisation att offentligt redovisa sin finansiering;

nr 20, i anledning av väckta motioner om enhetliga avgifter för polismyndighets förvaring av upphittat gods; samt

nr 21, i anledning av väckta motioner angående traktamentsersättningen till ledamot av jury i tryckfrihetsmål;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag;

nr 35, i anledning av väckta motioner om förbättring av folkpensionärernas ställning inom sjukförsäkringen;

nr 36, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 maj 1963 (nr 114) om semester, m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 37, i anledning av väckt motion angående föreskrifter om gonorrétest på blivande mödrar;

nr 38, i anledning av väckt motion om ränta å arbetsgivaravgift inom ATP;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 7 § förordningen den 20 juni 1935 (nr 395) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel m. m.; samt

nr 40, i anledning av väckta motioner om höjning av folkpensionsavgiften;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 22, i anledning av väckta motioner om dels upphävande av bestämmelserna om minimimått på torsk, dels ock minimimåtten på fisk;

nr 23, i anledning av väckta motioner angående förarbevis vid passagerarbefordran med motorbåt;

nr 24, i anledning av väckt motion om djurägares ersättningskyldighet; samt

nr 25, i anledning av väckta motioner om förenkling av fastighetsböckerna;

jordbruksutskottets utlåtande och memorial:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar angående statligt stöd till jordbrukets rationalisering, m. m., jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 9, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag till Bidrag till hushållningssällskapen: Omkostnader; ävensom

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av dels väckta motioner angående familjepolitiken och dels delar av motioner om bättre för-

Interpellation om särskilda bestämmelser för nyblivna körkortsinnehavare

hållanden för kvinnlig arbetskraft m. m.;

nr 19, i anledning av väckta motioner om effektivisering av samhällets rådgivnings- och hjälpverksamhet för kvinnor i abortsituation; samt

nr 20, i anledning av väckt motion om införande av sommartid.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1964/65 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde;

nr 127, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning;

nr 128, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående organisationen av centrala folkbokförings- och uppborðsnämnden, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr 129, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1964/65 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 130, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utökning av kulturfondens för Sverige och Finland kapital; samt

nr 131, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1964/65.

Interpellation om särskilda bestämmelser för nyblivna körkortsinnehavare

Herr SVENINGSSON (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Bilolyckorna har länge skördat stora offer och förorsakat så

väl betydande materiella förluster som oöverskådliga mänskliga lidanden. Dessa olyckor i trafiken har under senare tid visat en tendens att öka. Ett stort antal människoliv går varje år till spillo och ännu fler människor blir invaliderade och får utstå stora lidanden. Under 1963 dödades enligt uppgift vid trafikolyckor 1 165 personer och 22 422 skadades. Av de skadade beräknas minst 4 000 få allvarliga men och mer än ett tusental blir mer eller mindre invaliderade för sin återstående livstid.

En del åtgärder har under senare år vidtagits för att minska trafikolyckornas antal, men det kan ifrågasättas om vare sig dessa åtgärder eller vad som planerats är tillräckligt.

Det finns anledning uppmärksamma att det många gånger är ungdomar i 18—20-årsåldern, som förorsakar svåra trafikolyckor. Det förefaller som om dessa ungdomar i ungdomligt övermod inte visar tillräckligt omdöme och hänsyn i trafiken.

De som kör sitt motorfordon hänsynslöst och utan tillräckligt omdöme är ett allvarligt riskmoment för skötsamma, hänsynsfulla, ansvarskännande och försiktiga bilister, liksom de är ett allvarligt riskmoment för övriga trafikanter. Något som också bör uppmärksammas är det förhållandet, att de skötsamma bilisterna tvingas betala höga försäkringspremier av den orsaken att mindre ansvarskännande bilister förorsakar stora försäkringsskador.

Enligt min mening bör man överväga att införa särskilda bestämmelser för nya körkortsinnehavare under de första åren även efter det körkort erhållits. Dessa bestämmelser kan bl. a. utformas på så sätt att man från början utfärdar endast preliminärt körkort. Därest någon gör sig skyldig till trafikförseelser som inte är av alltför ringa betydelse bör körkortet återkallas under viss tid, t. ex. ett år, varefter nytt preliminärt körkort utfärdas. Genom en sådan anordning skulle dessa trafikanter från början göras starkt och allvarligt med-

Interpellation ang. åtgärder för bekämpande av flyghavre

vetna om vilket ansvar som är förenat med att föra motorfordon.

Aberopande det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet uppmärksammat att ett stort antal svåra trafikolyckor orsakats av ungdomar strax efter det de erhållit körkort?

2. Överväger herr statsrådet att föreslå några särskilda bestämmelser för nya körkortsinnehavare under de första åren, efter det körkort erhållits?

3. Är herr statsrådet i så fall beredd att även ta upp frågan om preliminärt körkort?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågasvarande spörsmål finge framställas.

Interpellation ang. åtgärder för bekämpande av flyghavre

Ordet lämnades härefter på begäran till herr HÜBINETTE (h), som yttrade:

Herr talman! I de mellansvenska och delvis de sydsvenska slättbygderna, där stråsådesodlingen under senaste årtiondet intensifierats, har svårartade angrepp av vissa ogräs uppstått. Det svåraste av dessa är flyghavren. Inom de hårdast drabbade områdena förekommer det inte så sällan, att angrepp av denna synnerligen besvärliga växt medfört totalförlust av den sådda grödan. Att förhållandena delvis är uppmärksammade framgår av att särskilda författningar om skydd mot flyghavre har utfärdats. Däri föreskrives bl. a. åtgärder i syfte att hindra spridning vid överlåtelse och transport. Att dessa åtgärder, från det allmännas sida, visat sig vara otillfredsställande framgår av att en ständigt fortsatt spridning pågår och att de redan svårt angripna om-

rådena inte har möjlighet att inom ramen för en fortsatt spannmålsodling förbättra sin situation.

Denna situation kommer inte att kunna förändras till det bättre genom nya restriktiva förordningar om spannmålsens hantering, utan det väsentliga i kampen mot detta plågoris är kunskap och kännedom om dess olika växtbetingelser. På grundval av sålunda vunna kunskaper skall sedan antingen mekaniska eller kemiska bekämpningsåtgärder vidtagas.

De insatser till förbättring, som hittills gjorts från både statligt och privat håll, har inte lett till några mera positiva erfarenheter. Sålunda kan man utan överdrift säga, att kunskapen om åtgärder för flyghavrens utrotning är ungefär lika liten eller lika stor nu som på Carl von Linnés tid.

Riksdagen har i år, på jordbruksutskottets hemställan, avslagit en framställning om ytterligare medel för forskning och upplysning i detta ärende med delvis den motiveringen att utskottet utgår från att Kungl. Maj:t följer utvecklingen på området.

Läget tycks emellertid förvärras och spridningen av flyghavre fortsätter, trots nu nämnda lagstiftning, och många jordbrukare förorsakas stora ekonomiska förluster. Snara åtgärder för att öka effektiviteten i bekämpningen av flyghavre är således nödvändiga.

Med anledning av det anförda anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få framställa följande fråga:

Avser herr statsrådet att vidtaga några mer vittgående åtgärder, i form av ökade resurser, för att råda bot mot flyghavreproblemet?

Det sålunda begärda tillståndet lämnades av kammaren.

Interpellation ang. disciplinsituationen i grundskolan

Herr SCHÖTT (h) fick nu ordet och anförde:

Herr talman! I Svensk författningssamling 1962 nr 480 står uttryckt om grundskolans mål och riktlinjer: »I centrum för skolans fortsatta verksamhet står den enskilda eleven. Att hjälpa varje elev till en allsidig utveckling är riktpunkten för skolans arbete. Det innebär, att den med aktning för elevens människovärde och kännedom om hans individuella egenart och förutsättningar skall söka främja hans personliga mognande till en fri, självständig och harmonisk människa. Skolan skall ge en individuell fostran.»

Arbetsro i de enskilda klasserna får anses vara den främsta förutsättningen för att trygga ovanstående målsättning. Är inte klassrummet en arbetsvänlig miljö, utan läraren får uppta en stor del av lektionstiden med att försöka skapa förutsättningar för en ordnad undervisning, då är det omöjligt för denne lärare att »hjälpa varje elev till en allsidig utveckling».

Det kan tyvärr ej förnekas att den nya skolförmen blivit svårbemästrad, och att den icke fungerar i enlighet med den angivna målsättningen. De elever, som lärarna har största svårigheterna med, är de skoltrötta tonåringarna, som längtar att få sluta skolan. Dessa för studier ohägade återfinns nu mestadels i de praktiska linjerna på enhetsskolans högstadium, men situationen blir ej bättre genom grundskolans genomförande. Roten till det onda avlägsnas ej genom att dessa elever fördelas jämnt över alla avdelningarna i 7:e och 8:e årskurserna. Snarare finns det risk för att olusten växer, då de tvingas gå i en klass med studieintresserade kamrater och ständigt få uppleva desas överlägsenhet.

Dagens disciplinsituation utgör ett mycket allvarligt problem. Det är därför angeläget, att en utredning snarast tillsättes för att utröna vilka åtgärder

som från disciplin- och trivselsynpunkter bör vidtagas i detta sammanhang. En dylik utredning bör bl. a. pröva, om inte en mycket noggrann testning och anlagsprövning borde göras på alla, som ämnar ägna sig åt lärarbanan. Även frågan om en sänkning av delningstalet på grundskolans mellan- och högstadium bör i detta sammanhang prövas.

För att på kort sikt attackera disciplinsituationen anser jag det bör övervägas att göra möjligt för studietrötta elever att uppskjuta en del av skolgången till framemot värnpliktsåldern. En kompletterande undervisning skulle kunna ges i exempelvis folkhögskolans form. Förslaget om en dylik åtgärd grundar sig på uppfattningen, att det mestadels finns ett ytterst litet fåtal »utpräglad studietrötta» elever i varje årskurs, men att denna kategoris blotta närvaro »smittar» kamraterna och åstadkommer en allmänt studieovänlig miljö. Avlägsnas denna elevkategori bidrar detta till att skapa betydligt bättre förutsättningar för den enskilde läraren. Även för de studieohägade eleverna, som får uppskjuta sin skolgång, skulle härigenom en bättre situation skapas. De kunskaper denna elevkategori inhämtar under 9:e skolåret torde vara minimala. Med en med åren växande mognad skulle emellertid enligt min mening här ifrågavarande elever säkerligen känna ett behov av och en positiv vilja att tillgodogöra sig skolans undervisning exempelvis i 18-årsåldern.

Med stöd av det anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för eklestastikdepartementet få ställa följande frågor:

1. Har herr statsrådet för avsikt att föreslå tillsättandet av en utredning rörande disciplinsituationen i grundskolan?

2. Är herr statsrådet beredd att pröva det förslag till åtgärder på kort sikt mot disciplinsvårigheter på grundskolans högstadium som ovan framförts?

Även denna anhållan bifölls.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr förste vice talmannen avlämnade motioner:

nr 755, av herr *Geijer, Lennart m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 756, av herr *Hanson, Per-Olof, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 757, av herr *Jacobsson, Gösta, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 758, av herr *Nyman m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 759, av herr *Virgin m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 50, angående universitetens och högskolornas organisation och förvaltning m. m.;

nr 760, av herr *Larsson, Thorsten, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 761, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 762, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 763, av fru *Olsson* och herr *Larsson, Thorsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 69, angående anslag för budgetåret 1964/65 till vissa forskningsråd m. m.;

nr 764, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 82, angående provisoriska åtgärder för forskarutbildning, forskarhandledning m. m.;

nr 765, av herr *Gustavsson, Bengt*, och herr *Johansson, Tage*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 766, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 767, av herr *Hanson, Per-Olof*, och fröken *Ranmark*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 768, av herr *Isacson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 769, av herr *Larsson, Thorsten*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 770, av herrar *Nyman* och *Wallmark*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 771, av fru *Olsson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 772, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 773, av herr *Stefanson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 83, angående skolväsendets centrala ledning m. m.;

nr 774, av fru *Hamrin-Thorell m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående den framtida organisationen av upplysningsavdelningen vid statens institut för konsumentfrågor, m. m.;

nr 775, av herr *Lundström m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 96, angående inrättande av ett institut för nyttiggörande av forskningsresultat;

nr 776, av herr *Geijer, Lennart*, och herr *Hernelius*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 100, angående or-

ganisationen av polis-, åklagar- och exekutionsväsendet m. m.;

nr 777, av herr *Jonasson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 115, angående ändrade grunder för den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen;

nr 778, av herr *Jonasson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.; och

nr 779, av fröken *Mattson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 133, med förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen.

Meddelande ang. enkla frågor

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor framställdes, nämligen

den 16 april

av herr *Hernelius* (h) till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena: »Är hans excellens utrikesministern belåten med innehållet i de direktiv, som generalsekreterare U Thant numera offentliggjort rörande FN-styrkornas på Cypern befogenheter?» samt

av herr *Dahlén* (fp) till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet: »Vill Herr Statsrådet undersöka om det kan tänkas öka museernas möjligheter skaffa ett åtråvärt konstverk om en person kan erhålla skattebefrielse för inköp av ett sådant konstverk och han därvid förpliktar sig att överlämna det till museet inom t. ex. fem år? Om bedömningen av dessa utsikter blir positiv, vill statsrådet då ta initiativ till att saken utredes?» även-som

den 17 april

av herr *Lundström* (fp) till hans excellens herr statsministern: »Vilka åtgärder planerar regeringen för en bättre planläggning av propositionsavläm-

landet, så att anhopning av propositioner i möjligast mån undviks och riksdagens arbete underlättas?»,

av herr *Virgin* (h) till hans excellens herr statsministern: »Vill Ers Excellens lämna kammaren upplysning om orsaken till den fördröjning i propositionsavlämnandet, som resulterat i en orimlig anhopning av propositioner till riksdagen under den senaste tiden?»,

av herr *Holmberg* (h) till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet: »I vilken form kommer riksdagen att få informationer rörande det ekonomiska planeringsrådet?»,

av herr *Sveningsson* (h) till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet: »Vill Herr Statsrådet upplysa kammaren om huruvida den nyligen tillsatta utredningen för översyn av lotteriförordningen kommer att ta upp frågan om det roulettspel som förekommer i vissa delar av landet är tillåtet enligt gällande lag eller är att hänföra till äventyrligt spel?» samt

av herr *Skårman* (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »När ämnar Herr Statsrådet taga initiativ till en översiktlig riksplanering av i första hand våra kusttrakter, så att i grova drag besked kunde lämnas om områden, som enbart lämpar sig för fritidsbebyggelse, som bör naturskyddas, som möjligen kan komma i fråga för industrilokalisering och som direkt är lämpade för oljehamnar och raffinaderier, tyngre industri etc, varigenom man skulle kunna undgå sådana ingrepp och motsättningar, som aktualiserats på flera ställen, nu senast i fråga om planerad mas-safabrik i Halland?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 12.58.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 21 april

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

verka fördröjning och anhopning av propositionerna.

Om en bättre planläggning för propositionsavlämnandet

Hans excellens herr statsministern **ERLANDER** erhöll ordet för att besvara dels herr *Lundströms* fråga om en bättre planläggning för propositionsavlämnandet, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, dels ock herr *Virgins* fråga angående orsaken till förseningen i propositionsavlämnandet, vilken fråga likaledes intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och anförde:

Herr talman! Det är, som herrarna *Lundström* och *Virgin* i sina frågor till mig påpekat, riktigt att åtskilliga propositioner lämnas senare än som är önskvärt med tanke på riksdagsarbetet. Det är också riktigt att det kommer propositioner efter propositionstidens slut. En jämförelse med tidigare år visar emellertid att det knappast är sämre i år än tidigare, snarast något bättre.

Den viktigaste orsaken till förseningen torde vara personalläget i kanslihuset. Arbetsbelastningen där är mycket stor, och natt- och helgarbete förekommer i betydande omfattning.

Av de åtgärder som regeringen vidtagit för att förbättra propositionsavlämnandet vill jag först erinra om 1961 års riktlinjer för propositioners avlämnande. Bland övriga viktiga åtgärder må nämnas den utredning rörande departementens organisation och arbetsformer, som tillsattes i fjol och gäller för alla departement utom utrikesdepartementet.

Vi är fullt medvetna om att propositionsavlämnandet inte är tillfredsställande. Vi kommer emellertid att positivt pröva alla uppslag som kan mot-

Herr **LUNDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Jag tackar statsministern för svaret på min fråga. Hur behövt en ändring i nuvarande förhållanden är visar årets propositionsstatistik. Under denna riksdags två första månader avlämnades förutom statsverkspropositionen 52 propositioner. Under propositionstidens sista något uttjänade månad avlämnades 88 propositioner, och av dessa avlämnades 54 strax före, under och dagen efter påskferierna.

Den bunt jag här håller i handen innehåller dessa 54 propositioner, vilka riksdagsmännen alltså skulle ta ställning till och avgöra om motioner eventuellt behövde avlämnas, och dessa motioner skulle i så fall skrivas och avges under tiden mellan 1 april och plenum närmast efter den 11 april, därest inte motionstiden förlängdes, vilket skedde i några fall. Att den grundlighet i utskotts- och kammarbehandlingen som brukar utmärka riksdagen inte kan vidmakthållas, om hela det material som kommit under den sista månaden i form av propositioner och motioner, skall vara avklarat före den sista maj, det torde vara uppenbart för envar.

Regeringen har år efter år lovat att söka åstadkomma en förbättring. Jag tycker resultatet av dessa försök inneburit en försämring. Jag kan inte dela statsministerns uttalande att det i år snarare har skett en förbättring jämfört med tidigare. Jag tycker nog att årets situation ger det intrycket att det här gäller ett rekord i sent avlämnade propositioner.

Statsministerns svar får jag väl tolka som ett löfte att regeringen nu skall ta

Om en bättre planläggning för propositionsavlämnandet

ett krafttag, vilket jag noterar med tillfredsställelse. Naturligtvis skall inte personaltillgången i kanslihuset få hindra planlägningsarbetet inom regeringen. Jag hoppas att den saken verkligen kan ordnas. Det är desto nödvändigare, eftersom den situation vi i dag befinner oss i inte är ny för året utan pågått i flera år. Jag hoppas alltså att det denna gång skall bli ett resultat av de kraftansträngningar som statsministern utlovar.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka hans excellens statsministern för svaret på min fråga. Att den mig ovetande var ställd även av herr Lundström understryker väl närmast den vikt som vi i riksdagen måste tillmäta den.

Jag kan instämma i herr Lundströms reflexioner. De minimiregler som riksdagsordningen uppställer tål sannerligen inte ett överskridande, om riksdagen skall få den möjlighet att ingående granska och överväga propositionerna, som vår författning förutsätter.

Om jag har räknat rätt så avlämnades inte mindre än 23 propositioner med förslag angående statsverkets inkomster och utgifter efter den i riksdagsordningen föreskrivna tidpunkten. Visserligen medger ju riksdagsordningen att proposition må avlämnas senare, om, som det heter, »Konungen prövar uppskov lända riket till allvarligt men». Det är emellertid en undantagsregel som rimligen inte kan täcka tjugotals med propositioner angående sådana ting som borde kunna vara förutsedda. Det är väl snarare så, att en sådan tillämpning av grundlagen minskar möjligheten att tillgodose riksdagens skäligen krav på effektiva arbetsformer så mycket, att det kan »lända riket till allvarligt men».

Hans excellens herr statsministern
ERLANDER:

Herr talman! Jag skall inte på denna frågestund ta upp någon diskussion om

det statistiska materialet. Det nämnda antalet anslagspropositioner, som skulle ha kommit för sent, stämmer inte riktigt med de uppgifter som jag har inhämtat, utan det är i mitt material väsentligt lägre än i herr Virgins.

Men det var inte för att säga det som jag nu närmast begärde ordet.

Jag har lovat att försöka göra vad vi kan inom regeringen för att rätta till detta förhållande, som även ur regeringens synpunkt är allvarligt. Vi vill också att riksdagen skall granska våra förslag under så lugna förhållanden som möjligt. Vi förstår att det många gånger är praktiskt taget omöjligt att nå det resultatet.

Man bör emellertid besinna, att det som egentligen är den stora svårigheten är allas vår ambition att försöka uträtta så mycket som möjligt. Vi hade ju en gång för inte länge sedan tänkt oss, att kommittébetänkanden som avgivits efter den 1 juni inte skall kunna föranleda proposition till nästa års riksdag. Kammarens ledamöter vet hur livliga diskussioner det har varit, när oppositionen har påstått att vi har, som man säger, legat på förslag som har kommit exempelvis på hösten. Man har då tyckt att det hade varit god tid att förbereda proposition till vårriksdagen.

Skall vi få en definitiv lösning på det här problemet, så får vi finna oss i en något långsammare reformtakt. Det vill ingen av oss, och därför blir det nödvändigt med denna forcering, som drabbar regeringen och dess utomordentliga medarbetare men som också tyvärr drabbar riksdagens ledamöter. Vi skall göra vad vi kan för att komma till rätta med ett förhållande, som vi har ett gemensamt ansvar för, men säkra löften om att det skall bli en revolution på detta område vågar jag inte utställa.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. FN-styrkornas på Cypern
befogenheter

Herr statsrådet PALME erhöll ordet för att besvara herr *Hernelius'* fråga till hans excellens herr ministern för utrikes ärendena angående FN-styrkornas på Cypern befogenheter, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och yttrade:

Herr talman! Herr Hernelius har till utrikesministern ställt frågan, huruvida han är belåten med innehållet i de direktiv, som generalsekreterare U Thant numera offentliggjort rörande FN-styrkans på Cypern befogenheter.

Till svar härpå får jag meddela följande.

Vi har i våra kontakter med FN-sekretariatet understrukit vikten av att direktiven för FN-styrkornas befogenheter blir så klara och preciserade som omständigheterna kan medge. De nu meddelade direktiven fyller enligt min uppfattning rimliga anspråk i detta hänseende. Det är nämligen oundvikligt att det i sista hand måste ankomma på den lokale befälhavaren att i det enskilda fallet avgöra utsträckningen av exempelvis begreppen självförsvär och rörelsefrihet. Händelserna i Kongo gav många exempel på nödvändigheten av avgörande på platsen. Chefen för den svenska FN-bataljonen på Cypern delar den uppfattning som jag här gett uttryck för. Han anser omöjligt att närmare precisera nödvärnssituationen än som skett i direktiven. Han har även framhållit, att det inte kan råda någon tvekan om att man från svensk sida kommer att bruka vapen om svenska soldater kommer i uppenbar fara.

Vad jag nu har sagt om styrkans direktiv utesluter naturligtvis inte att kommande erfarenheter kan komma att påkalla ändringar i direktiven.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Tack för svaret — särskilt för den sista meningen!

Statsrådet Palme anser alltså att di-

rektiven fyller rimliga anspråk, och enligt nu lämnad uppgift skulle chefen för den svenska FN-bataljonen på Cypern också vara av samma mening. Det kan ju tyckas vara gott och väl. Men nog förefaller det som om man ställer ganska stora anspråk på t. ex. en plutonchef, när man lämnar åt honom att avgöra vad som i en särskild situation är en »ordinär» nödsituation eller en »extrem» nödsituation, varom direktiven för truppen faktiskt talar.

Likaledes förefaller det som om direktiven är ganska snäva i andra sammanhang. Trupperna på Cypern har ju som åliggande att söka upprätthålla lag och ordning. Hur skall lag och ordning kunna upprätthållas, om t. ex. vägspärrar får resas och kulsprutenästen iordningställas — t. o. m. av irreguljära styrkor — medan FN-truppen inte har någon fullmakt att ingripa utan passivt får åse detta?

Herr statsrådet PALME:

Herr talman! Det är naturligtvis alldeles riktigt, som herr Hernelius här sagt, nämligen att FN-styrkan möter många svårigheter, men just därför att situationen är så känslig finns det goda skäl för största möjliga varsamhet i fråga om styrkans uppträdande. Skulle man ge styrkan längre gående befogenheter, skulle det sannolikt krävas en avsevärt större styrka än 7 000 man, och jag behöver inte närmare beröra svårigheterna att få en sådan styrka.

Det är i och för sig glädjande att herr Hernelius numera anser det vara önskvärt att FN får möjligheter att uppträda med bestämdhet i sina fredsbevarande aktioner. Det är en riktig utgångspunkt. I det enskilda fallet gäller det sedan att försöka utforma realistiska direktiv.

Vi har självfallet ett stort intresse av att styrkan inte försättes i förnedrande eller onödigt farliga situationer. Samtidigt måste man erkänna, att det är svårt att på avstånd bedöma hur instruktionerna skall vara utformade i de-

Ang. FN-styrkornas på Cypern befogenheter

talj. Jag tror att vi i detta läge måste ha förtroende för U Thants och general Gyani vilja och förmåga att göra den svåra och ömtåliga avvägning mellan olika hänsyn, som här uppenbarligen är erforderlig.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Det har dock förekommit flera situationer där FN-styrkan utsatts för ganska neslig behandling och försatts i rätt förödmjukande lägen.

Det är omsorgen om FN:s auktoritet på ön som ligger bakom min fråga. Kan inte den auktoriteten upprätthållas, då ökas riskerna för nya våldshandlingar, dels mellan cyprioter inbördes och dels mellan cyprioter å ena sidan och FN-truppens medlemmar å den andra — eller hur, herr Palme?

Herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Det är riktigt att det är av vikt att FN:s auktoritet upprätthålls. Men stärks inte den auktoriteten om FN får uppträda på ett sätt, som stärker känslan av att truppen iakttar opartiskhet mellan de stridande folkgrupperna och att den förmår visa lugn och behärskning i olika situationer samt arbeta med övertalning och övertygande?

Det är riktigt att FN-styrkorna var i en besvärlig situation i Nicosia här-omdagen, när hela världspressen satt på första parkett. I dag meddelas det att ärkebiskop Makarios godkänt ett av general Gyani framlagt förslag om att alla grekiska och turkiska positioner i området kring det omtalade hotellet skall avlägnas från och med kl. 09.00 den 21 april samt att skyttställningar och förskansningar på östra flodstranden skall under FN:s kontroll göras helt obrukbara. FN:s fredsstyrkor skall överta de utrymda positionerna eller uppföra nya, och styrkorna skall äga att om så är nödvändigt bruka vapenmakt för att förhindra varje angrepp eller framstöt av beväpnade personer.

Må vara, att man är oense om några tekniska detaljer, men avtalet visar att medan FN för ett par dagar sedan befann sig i en besvärlig situation, men visade lugn och behärskning, har dess auktoritet nu återupprättats så att man har fått ett avtal till stånd med ärkebiskop Makarios på denna punkt. Detta visar väl att det var rätt metod som FN använde i den kritiska situationen.

Men självfallet kommer det att uppstå många nya kritiska lägen. Vi får lita på omdömet och förmågan hos de människor som har befälet där nere.

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Ingen har ifrågasatt annat än att FN-trupperna skall visa opartiskhet och uppträda med lugn och behärskning. Men det är inte det som frågan gäller. Den gäller något helt annat, nämligen om direktiven är hållbara i framtida svåra situationer. Det är det jag tillåtit mig sätta ett frågetecken för med stöd av vissa praktiska exempel.

Sedan vill jag hålla med herr Palme om att dagens telegram är en liten solglimt — den första på länge från Cypern.

Herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Både FN:s befälhavare och den svenske befälhavaren där nere har ansett att direktiven i nuvarande situation är så långt preciserade som man kan begära i dagens läge. Räcker det inte, får man ta upp frågan på nytt.

Jag vill ändå avsluta denna debatt med att uttrycka min glädje över att vi nu befinner oss i en helt annan situation än då vi för några år sedan diskuterade Kongo. Då rådde utomordentligt stor tveksamhet om huruvida FN över huvud taget skulle få agera. Nu är man överens om att FN skall ha möjlighet att agera med bestämdhet i kritiska situationer.

Ang. information till riksdagen rörande det ekonomiska planeringsrådet

Herr **HERNELIUS** (h):

Herr talman! Om det sista skulle ha någon adress till mig vill jag säga, att jag alltid har verkat för att FN skall ha största möjliga auktoritet och rörelsefrihet inom ramen för sina direktiv. Vad kongoaktionen beträffar diskuterade man då huruvida FN i alla delar handlade inom ramen för direktiven eller gick utöver dem.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. information till riksdagen rörande det ekonomiska planeringsrådet

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet **STRÄNG** erhöll ordet för att besvara herr *Holmbergs* fråga angående information till riksdagen rörande det ekonomiska planeringsrådet, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och anförde:

Herr talman! Herr Holmberg har frågat, i vilken form riksdagen kommer att bli informerad om det ekonomiska planeringsrådets verksamhet.

På det vill jag svara, att det kommer att ske genom en redovisning antingen i statsverkspropositionen som lämnas i början av januari eller i den kompletteringsproposition som lämnas vid månadsskiftet mellan april och maj.

Herr **HOLMBERG** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka för det korta svaret och vill bara göra några erinringar.

Det ekonomiska planeringsrådet tillattes 1962. Sedan dess har vi haft två statsverkspropositioner och en kompletteringsproposition, och ännu har vi inte fått någon redogörelse för det konkreta innehållet i de diskussioner som förts.

Å andra sidan är det ju — och det hoppas jag att finansministern vill understryka — intressanta diskussioner

som förts där och som riksdagen är i stort behov av att få kontinuerligt redovisade.

Det är bl. a. en sak som togs upp för en tid sedan, och det var pris- och kostnadsutvecklingen inom byggnadsbranschen. Hade det, herr talman, inte varit lämpligt att finansministern på något sätt lämnat en redovisning för denna i samband med riksdagens bostadsdebatt? Vi behöver material för att riksdagen skall kunna ta ståndpunkt.

Jag tror, herr talman, att denna snäva inställning från finansministerns sida är oroväckande för riksdagen. Riksdagen kan inte hävda sig om vi här inte får mera och kraftigare utredningsmaterial från regeringen. Jag hoppas därför att finansministern så småningom skall ompröva denna snäva inställning och ge oss tätare informationer, även om det, herr talman, skulle kosta några »operationer dagsverke» till.

Herr statsrådet **STRÄNG**:

Herr talman! Så där utomordentligt anonym har jag väl kanske inte varit i dessa frågor. Senast i årets remissdebatt, tror jag, kostade jag på mig ett 20 minuters inlägg just som ett svar till herr Holmberg när det gällde planeringsrådets verksamhet. Jag har vidare svarat på en interpellation i andra kammaren och gett en ganska fullständig redovisning av hela den serie av debattämnen som behandlats i planeringsrådet.

Men det förs inte några diskussionsprotokoll i planeringsrådet, och dessutom är det väl inte heller så förskräckligt mycket av jungfruliga synpunkter, som kommer fram utöver de synpunkter som man ändå får till livs i de här frågorna i officiella sammanhang, i remissyttranden från Industriförbundet, från jordbrukarorganisationer, från Landsorganisationen och övriga löntagarorganisationer.

Vad man egentligen kan säga är nytt när det gäller detta råd är att represen-

Ang. lokal representation i delegationen för markförvärv inom Upplands-Bro m. fl. kommuner

tanter för de olika meningsriktningarna förs samman till en debatt, men det är för mycket begärt om jag skall stå här och — jag vill inte säga stenografiskt, men i alla fall något så när fullständigt — inför riksdagen redovisa alla debattinläggen. Det fattas, som jag tidigare sagt, inga beslut i det ekonomiska planeringsrådet. Det är en bakgrund för de allmänna överväganden och överläggningar, som sedermera konkretiseras i form av förslag till denna kammare. I den mån man behöver en närmare redovisning av de bakomliggande argumenten för en proposition står självfallet vederbörande statsråd till tjänst varje gång en hans proposition är föremål för behandling i riksdagen.

Herr HOLMBERG (h):

Herr talman! Jag är mycket tacksam över att ha fått denna redogörelse under remissdebatten, men jag vill gärna erinra om att det då var fråga om en principiell redogörelse för planeringsrådets allmänna uppgifter och ställning.

Vad jag har efterlyst i dag är inte den principiella frågan — den ligger på ett annat plan — utan själva sakmaterialet, de fakta som sammanställs inom det ekonomiska planeringsområdet, för att även vi här i riksdagen skall få möjlighet att grunda våra beslut på samma faktamaterial som regeringen har tillgång till. Jag tror att både regeringen och riksdagen skulle ha nytta av detta.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Herr Holmberg och jag kan naturligtvis tala om detta hur länge som helst, och på något underligt sätt tycks debattinläggen gå förbi varandra när vi talar.

Herr Holmberg är ute efter några konkretiseringar i sakmaterialet. Ett par av de överläggningar som förts i

planeringsrådet har gällt den allmänna ekonomiska situationen, den konjunkturpolitiska bedömningen. Som underlag för debatterna har då legat konjunkturinstitutets prognoser, som utges i tryck. Dessutom bygger debatterna på en kompletteringsproposition som inom de närmaste dagarna kommer att ligga på riksdagens bord.

Vid det senaste sammanträdet hade planeringsrådet tillfälle att överväga resurssamordningen och finansieringen med professor Dahmén som inledare. Han byggde i allt väsentligt på sitt inledningsanförande vid Sparfrämjandets årliga kurs. Detta är räddat åt eftervärlden i en bok och tillgängligt för intresserade. Så mycket konkret har presenterats, att jag i varje särskilt fall kan ge herr Holmberg intressanta tips och upplysningar, om nu tiden för herr Holmberg medger att han tar del av detta konkreta källmaterial.

Detta är ungefär vad jag kan säga. Jag har närmast fattat den oro, som jag tycker mig ha funnit hos herr Holmberg, som en oro mera dikterad av principiella synpunkter. Det är den oron jag gång på gång försöker stilla, tyvärr med ganska dåligt resultat.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. lokal representation i delegationen för markförvärv inom Upplands-Bro m. fl. kommuner

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet ANDERSSON erhöll ordet för att besvara herr *Ferdinand Nilssons* fråga angående lokal representation i delegationen för markförvärv inom Upplands-Bro m. fl. kommuner, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 15 april, och yttrade:

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har frågat mig om jag observerat att

Ang. lokal representation i delegationen för markförvärv inom Upplands-Bro m. fl. kommuner

riksdagen uttalat önskemål om att den för markförvärv inom Upplands-Bro, Södertälje och Turinge kommuner avsedda delegationen bör ha lokal anknytning samt när jag avser att tillsätta representanter på lokalplan.

Till svar får jag meddela att jag anser den åsyftade delegationen ha fått en ändamålsenlig lokal anknytning genom att den tillförts personer som vederbörliga länsstyrelser bedömt vara väl förtrogna med de lokala förhållandena. Jag har inte för avsikt att utse ytterligare personer att ingå i delegationen.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Samtidigt som jag tackar för svaret, som jag på detta sätt fick alldeles särskilt snabbt, vill jag säga att jag här har kommit med i ett oförtjänt sammanhang. Jag vill understryka, att min fråga inte framställdes i samband med att detta nya högpolitiska institut tillkom, utan gällde just våra reala lokala förhållanden. Den har således den begränsning som kan anses ligga däri.

Vi, ett par från vårt län, hade nämligen motionerat och framställt önskemål om att man skulle få en lokal representation i de delegationer, som statsrådet enligt propositionen hade tänkt sig. Statsutskottet säger i sitt utlåtande nr 211 år 1963 beträffande denna särskilda delegation: »Det synes utskottet vara av värde, att detta senare organ även får lokal anknytning. Utskottet förutsätter, att det därvid skall bli möjligt att mellan de militära myndigheterna och företrädarna för ortsbefolkningen få till stånd överenskommelser som tillgode båda sidornas intressen.»

Jag beklagar att inte statsrådet vill ta hänsyn till det uttalande som statsutskottet här gjorde. Det ankommer emellertid inte på mig att därutöver säga mycket. Jag vet, att det har väckt besvikelse i ganska stora kretsar, att

inte statsutskottets uttalande i detta sammanhang har lett till ett hyggligare resultat. Jag har hört talas om besvikelse nedifrån södertäljehållet, där man menade att en byrådirektör från Upplands Väsby eller en överlantmätare från Stockholm inte är att betrakta som en lokal anknytning för dessa trakter. — För min del vågar jag försäkra herr statsrådet, att lantbruksdirektören i Uppsala län har en stor och betydelsefull uppgift när det gäller rationaliseringen och de stora avfolkningsproblemen i norra och västra Uppland. I våra trakter däremot skötes avfolkningen och avskaffandet av jordbruket väsentligen av stockholmsintressen.

Jag ifrågasätter, herr statsråd, att det skulle ha varit önskvärt om statsutskottets uttalande bättre hade kunnat tillgodoses.

Herr statsrådet ANDERSSON:

Herr talman! Det är här fråga om delegationer som skall förvärva mark till våra två regementen, I 1 och Ing 1, och jag har ansett det vara principiellt riktigt att i dessa markförvärvsdelegationer skall ingå representanter för kommunerna. Det finns en mängd intressekonflikter, och det bästa hade enligt min mening varit att man på detta sätt genom länsstyrelserna får personer i delegationerna med lokal anknytning. Dessa delegationer har, såvitt jag förstår, direkt kontakt med kommunerna.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Ja, det är ju uppenbart att herr statsrådet och jag har olika meningar om detta. Detta spelar väl mindre roll. Däremot är det ledsamt att statsrådets uppfattning och statsutskottets av riksdagen godkända utlåtande inte harmoniserar bättre.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. lagligheten av roulettspel

Herr statsrådet **HERMANSSON** erhöll ordet för att besvara herr *Sveningssons* fråga till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet angående lagligheten av roulettspel, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och anförde:

Herr talman! På herr *Sveningssons* fråga, om den nyligen tillsatta utredningen för översyn av lotteriförordningen kommer att ta upp frågan om roulettspel vill jag svara, att detta icke är avsikten.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Jag tackar statsrådet *Hermansson* för svaret på min fråga. Jag kan emellertid knappast uttrycka någon tacksamhet för svarets innehåll.

Även om denna form för roulettspel verkar oskyldig i förhållande till vad som i detta avseende förekommer i andra länder, så har meningarna varit mycket delade huruvida det finns stöd i lag och författning för det roulettspel som utövas i samband med restaurangrörelse. Vad som här förekommer kanske inte alltid är så oskyldigt som det det ser ut.

Jag vill beklaga att meningen inte är att man skall utreda denna form av spel, som man i vissa kretsar anser att lotteriförordningen tillåter. Jag finner det vara riktigt och vore tacksam för om denna fråga blir föremål för prövning i den utredning, som nu skall göra en översyn av lotteriförordningen.

Det finns all anledning till att roulettspelet blir föremål för utredning. Det bör uppmärksammas, att riksåklagarämbetet för några år sedan i ett uttalande hävdade att detta spel endera är sådant, som bedöms såsom äventyrligt spel enligt 11 kap. 12 § strafflagen, eller också är det oriktigt och straffbelagt enligt lotteriförordningen, då sådant spel förekommer utan Kungl. Maj:ts tillstånd. Vad jag finner vara angeläget är att om detta roulettspel

skall förekomma bör det finnas stöd för det enligt gällande lagstiftning.

När jag har interPELLERAT och MOTIONERAT i denna fråga tidigare har ingen velat lämna något besked om de frågor som jag har framställt. Det är således mycket lämpligt, som jag redan har sagt, att även denna fråga blir föremål för utredning. Jag vill sluta med att uttala den förhoppningen, att handelsdepartementet här skall ta ett sådant initiativ att det blir så som jag hoppas i denna sak.

Herr statsrådet **HERMANSSON**:

Herr talman! Jag befinner mig nu i den positionen som tillförordnad handelsminister, att jag knappast kan göra några utfästelser av den art som herr *Sveningsson* begärt. Men jag skulle knappast tro att handelsministern kommer att ändra på direktiven för denna utredning. Dess syfte är ju något helt annat än att syssla med den rättsliga gränsdragningen omkring lotteriinstitutet. Den skall ta upp frågor som rör tillsyn och kontroll över lotterier och frågan om hur lotteriernas verksamhet bör vara anordnad.

Frågan om roulettspelet är närmast en rättstillämpningsfråga. Det är alltså en fråga, om roulettspel anordnas såsom äventyrligt spel eller inte, och en fråga huruvida lotteriförordningen är tillämplig. Det är en rättstillämpningsfråga, som man väl får hänskjuta till de rättstillämpande myndigheterna.

Jag vill erinra om att andra lagutskottet 1961 inte ansåg det vara påkallat med lagbestämmelser för att reglera formerna för roulettspel. Man sade då, att det får överlämnas åt rättstillämpningen.

Herr SVENINGSSON (h):

Herr talman! Jag förstår mycket väl, att herr statsrådet *Hermansson* inte här kan göra några utfästelser. Det kan kanske ändå vara tillåtet att skicka med den hälsningen till handelsdepartemen-

Ang. befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall

tet, att denna fråga om roulettspel ur laglighetssynpunkt är en av de allra viktigaste frågor som behöver bli föremål för en utredning.

Herr statsrådet **HERMANSSON**:

Herr talman! Jag skall naturligtvis gärna framföra den hälsningen. Jag tror emellertid att handelsdepartementet är fel adressat, ty frågan om roulettspelets rättsliga ställning är inte en fråga för handelsdepartementet.

Herr **SVENINGSSON** (h):

Herr talman! Den sak som statsrådet nu senast tog upp har jag inga kvalifikationer att uttala mig om, men jag vill bara peka på det förhållandet, att när jag för ett antal år sedan ställde en fråga till handelsministern i samma ämne, fick jag det svaret: Vi kan inte svara på om det rymms inom lotteriförordningen eller inte, ty det har inte varit något rättsfall på området.

Jag måste bekänna, att jag anser att det var ett svar som måste betecknas som otillfredsställande.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Ang. befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall

Herr statsrådet **PALME** erhöll ordet för att besvara herr *Dahléns* fråga till herr statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet angående befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 17 april, och yttrade:

Herr talman! Herr Dahlén har frågat, om det kan tänkas öka museernas möjligheter att skaffa ätråvärt konstverk om en person kan få skattebefrielse och därvid förpliktar sig överlämna konstverket till museerna inom t. ex. fem år.

Med anledning härav får jag meddela, att ecklesiastikministern för sin del inte är beredd att föra kulturpolitik i skattepolitikens form.

Herr **DAHLÉN** (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka för detta svar, som jag dock vill beteckna som litet märkligt.

Om jag nu fattar den förtjänstfullt kortfattade motiveringen rätt, innebär denna deklaration, att regeringen inte önskar att man skall stimulera enskilda personers kulturintresse genom några speciella arrangemang på skattepolitikens område. I så fall innebär detta, herr statsråd, en märklig förändring inte bara i regeringens uppfattning utan också i regeringens och riksdagens politik. Det är nämligen så, herr statsrådet Palme, att det redan nu i arvs- och gåvobeskattningen medgivits lättnader för personer, som vill göra insatser på det kulturella området. Min första fråga till statsrådet Palme blir: Tänker regeringen ta initiativ till en ändring av lagen, så att den ej kan stimulera kulturintresset via skattepolitiken? Då emotser vi alltså en proposition på den punkten.

Jag kan dock inte tänka mig, att detta är avsikten.

Nu vill jag, herr talman, eftersom herr Palme inte är ansvarig för svarets innehåll — vi har fortfarande det besvärliga systemet med två kammare vilket hindrar hr Edenman vara här — fråga honom, om han möjligen har en sådan tankeläsningsförmåga, att han kan våga uttala sig om herr Edenman verkligen har menat detta. Om herr Edenman inte har menat detta, finns det inga principiella skäl emot att min tanke skulle kunna övervägas av regeringen. Den innebär att t. ex. vännerna kring ett länsmuseum i låt mig säga Karlstad, Växjö, Halmstad eller Luleå, alltså någon enskild eller en grupp enskilda, som anser sig kunna hjälpa museet att anskaffa ett konstverk, skul-

Ang. befrielse från skatt vid gåva av konstverk i vissa fall

le på samma principiella grund som när det gäller gåvobeskattningen få lättnader. Regeringen skulle kunna säga sig: »Ja, det är kanske någonting att fundera på.»

Jag vet inte om herr Palme har möjlighet att svara på detta, men jag avvaktar i varje fall med intresse svaret på den första frågan.

Herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Såvitt jag förstår, avses inte någon som helst ändring i de regler, som gäller arvs- och gåvobeskattningen. Det gäller här den kulturpolitik, som ecklesiastikministern för sin del bedriver, i detta fall stödet till museerna.

Beträffande den andra frågan vill jag säga att jag finner den något egendomlig, ty dessa vänner kring museet skulle då — om jag förstått tanken rätt — först inköpa konstverket och sedan själva ha det i fem år. Det skulle alltså först vara fråga om något slags cirkulationsmetod bland vännerna, och sedan skulle konstverket övergå till museet. Jag anser inte att det är någon lämplig metod.

Jag tror att ecklesiastikministern har för avsikt att göra en stegvis förstärkning av museernas möjligheter att inköpa de konstverk dessa önskar. Som bekant har det skett en mycket kraftig förstärkning under de senaste åren, nu senast genom de miljoner som Moderna museet har fått. Det är den riktiga vägen att gå när det gäller att förstärka museernas möjligheter på detta område, och det gäller inte att trassla med nog så — om jag får tala för mig själv — egendomliga skattebestämmelser.

Herr **DAHLÉN** (fp):

Herr talman! Jag är glad över att herr Palme sökte ge ett något så när lugnande svar, men det var litet egendomligt när han sade, att ecklesiastikministern i svaret talat om den kultur-

politik som just ecklesiastikministern för.

Det är väl så, herr statsråd, att det ändå är *regeringens* kulturpolitik som det är fråga om. När riksdagen och finansministern har varit överens om att i ett avseende skattelagstiftningen har varit en väg att gå för att stimulera enskilda medborgares intresse för kultur, så är detta inte någonting som är specifikt för riksdagen och herr Sträng, utan jag förmodar att även herr Edenman är med på den punkten. Och då blir alltså svaret nyss relativt innehållslöst.

Herr Palme säger att den metod, som jag skisserat, förefaller trasslig och olämplig. Jag vill säga att den metoden användes med framgång på en hel del håll i utlandet. Jag tycker att detta avvärande svar egentligen är — tyvärr — rätt signifikativt för den bristande fantasi man ändå har när det gäller att stödja kulturen på olika sätt. Det är mycket bra att Moderna museet har fått ett antal miljoner. Jag är stockholmare och har ingenting emot att gå och titta på museet, eftersom jag är road av det. Men jag måste ju säga, att möjligheterna för Sveriges folk i sin helhet att komma till Moderna museet är relativt begränsade.

Jag vet att det tas initiativ i detta avseende på andra håll också, men min tanke vore någonting som skulle kunna spela en roll även för andra landsdelar. Jag förmodar att herr Palme, som inte är vald av Stockholms stad utan i en annan valkrets, skulle kunna ha en känsla för detta också.

Herr statsrådet **PALME**:

Herr talman! Jag skall kanske inte driva den här systematiska diskussionen. Hade det gällt en skattefråga, skulle ju herr Dahlén närmast ställt den till finansministern.

Om jag har fattat honom rätt har han nu velat få svar på frågan: Hur har ecklesiastikministern tänkt sig

Ang. s. k. trotjänarepensioner och ATP

stödja en utbyggnad och förstärkning av museerna i landet? Den principen är alldeles klar för ecklesiastikministern; han önskar göra detta med direkta anslag till museerna, vilket naturligtvis inte enbart skall komma Stockholm till godo.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Ang. s. k. trotjänarepensioner och ATP

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet **ASPLING** erhöll ordet för att besvara herr *Lagers* fråga angående s. k. trotjänarepensioner och ATP, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 15 april, och anförde:

Herr talman! Herr Lager har ställt en fråga om trotjänarepensionerna och ATP. Det gäller pensionsutfästelser som gjorts beroende av införandet av en tilläggs pensionering genom avtal eller lagstiftning och där företagen nu räknar av utgående ATP-pension. Det aktuella problemet om samordning av trotjänarepensionerna med den allmänna tilläggs pensioneringen är i första hand en förhandlingsfråga. Förhandlingar har tagits upp mellan berörda parter, och skäl för statligt ingripande har hittills inte förebragts.

Herr **LAGER** (k):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret på min enkla fråga. Det förhåller sig ju på det sättet, att vissa företag har via stiftelser eller på annat sätt utbetalat s. k. trotjänarepensioner. Efter det att det nya ATP-systemet trädde i kraft har på många håll inträffat, att företagen har från trotjänarepensionerna dragit av en summa motsvarande den som utgår från ATP. Om exempelvis trotjänarepensionen har varit 1 200 kronor om året och ATP utgår med 800 kronor, har företaget dra-

git av 800 kronor och sålunda minskat utbetalningen från pensionsstiftelsen från 1 200 till 400 kronor.

Herr statsrådet gör nu gällande, att detta är en förhandlingsfråga, och det kan väl på sitt sätt vara sant. Ett faktum är emellertid, att Metallarbetarförbundets styrelse för något mer än ett år sedan i cirkulär till sina organisationer beklagade att en tillfredsställande lagstiftning, vilken skulle ge löntagarna en starkare ställning och säkerställa utbetalningarna från stiftelserna, saknas. Detta uttalande stöddes uppenbarligen av erfarenheter som man vunnit i förda förhandlingar i denna angelägenhet.

Enligt min mening behövs nog lagstiftning på denna punkt, och jag delar därför icke herr statsrådets mening. Trotjänarepensionerna får väl liksom andra intjänade pensioner betraktas såsom löneförmåner under de år som de anställda — det är i huvudsak arbetare det gäller — varit i tjänst hos företagen. Att pensionärernas pengar skulle användas av företagen till att betala ATP-avgifter var väl i alla fall inte meningen med pensionsreformen.

Herr statsrådet **ASPLING**:

Herr talman! På herr *Lagers* kommentar vill jag i korthet svara, att den fackliga rörelsen i hög grad har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga. Förhandlingar, sonderingar och kontakter har förelegat, och jag är ganska övertygad om, herr Lager, att den fackliga rörelsen i fortsättningen med inte bara stor uppmärksamhet, utan också energi söker komma fram till lösningar, som ur löntagarnas synpunkt kan vara tillfredsställande.

Herr **LAGER** (k):

Herr talman! Jag delar herr statsrådets uppfattning att den fackliga rörelsen gör vad som står i dess förmåga för att vinna tillfredsställande lösningar på detta problem, men jag kan inte förstå

varför man från statsmakternas sida skall skjuta över på fackföreningarna hela bördan av att lösa denna fråga på ett tillfredsställande sätt. Varför regering och riksdag skall stå som passiva iakttagare av dessa förhandlingar och av den kamp, som förs för de trotjänare som har pensionerats, det har jag mycket svårt att fatta.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Justerades protokollen för den 14 och den 15 innevarande månad.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 132, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1964/65 till övnings- och yrkesläroarbildning samt till fortbildning m. m. jämte i ämnet väckta motioner; även-som

nr 133, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1964/65 till studiesociala ändamål.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelser:

nr 134, till fullmäktige i riksgäldskontoret med uppdrag att föranställa om anskaffning av informationsmaterial för studiebesök i riksdagen; och

nr 135, till fullmäktige i riksbanken angående användande av riksbankens vinst för år 1963.

Föredrogs och hänvisades till utrikesutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 147, med anhållan om yttrande över vissa av Europarådets rådgivande församling vid dess femtonde ordinarie möte fattade beslut.

Ang. s. k. trotjänarepensioner och ATP

Vid föredragning av bankouts-kottets anmälan jämlikt § 21 riksdagsstadgan, att till utskottet från delegerade för riksdagens verk inkommit framställning angående beslutanderätten beträffande pensionsärenden vid riksdagens verk, hänvisades framställningen till bankouts-kottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 755—759 till statsutskottet, motionen nr 760 till jordbruksutskottet och motionerna nr 761—764 till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 765 hänvisades densamma, såvitt avsåge ändring i skollagen, till behandling av lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Föredrogs och hänvisades motionerna nr 766—776 till statsutskottet, motionerna nr 777 och 778 till behandling av lagutskott samt motionen nr 779 till konstitutionsutskottet.

Föredrogs och bordlades ånyo utrikesutskottets utlåtanden nr 4 och 5, statsutskottets utlåtanden nr 11, 23 och 47-52, bevillningsutskottets betänkanden nr 36 och 44, bankouts-kottets utlåtanden nr 19—24, första lagutskottets utlåtanden nr 19—21, andra lagutskottets utlåtanden nr 34—40, tredje lagutskottets utlåtanden nr 22—25, jordbruksutskottets utlåtande nr 8 och memorial nr 9 samt allmänna beredningsutskottets utlåtanden nr 18—20.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 148, med förslag till naturvårdslag m. m.

Anmäldes och bordlades en av bankoutskottet jämlikt § 21 riksdagsstadgan gjord anmälan, att till utskottet från styrelsen för riksdagsbiblioteket inkommit framställning angående vissa lönegradsupplyftningar.

Anmäldes och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen å driftbudgeten under tredje huvudtiteln gjorda framställningar rörande anslag för budgetåret 1964/65 till Internationell biståndsverksamhet jämte i ämnet väckta motioner;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1964/65 jämte i ämnet väckt motion;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1964/65 till högre utbildning och forskning jämte i ämnet väckta motioner; samt

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal med Stockholms stad rörande vissa markbyten m. m.; ävensom

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 32, i anledning av väckta motioner om restitution av skatt på bensin för motorsågar, m. m.;

nr 34, i anledning av väckta motioner angående rätten till avdrag för kommunal skatt vid statlig inkomstbeskattning;

nr 40, i anledning av väckta motioner angående värderingen av varulager vid beskattningen; samt

nr 41, i anledning av väckta motioner angående allmänna riktlinjer för skattepolitiken.

Anmäldes och bordlades följande under sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 780, av herr *Lundström*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 84, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 781, av herr *Hernelius*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 84, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 782, av herr *Schött*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 84, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 783, av fru *Segerstedt Wiberg*, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse nr 84, med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation;

nr 784, av herrar *Hilding* och *Wallmark*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till lagstiftning med anledning av förstatligandet och omorganisationen av polisväsendet m. m.;

nr 785, av fröken *Ljungberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till lagstiftning med anledning av förstatligandet och omorganisationen av polisväsendet m. m.;

nr 786, av herr *Palm m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 101, med förslag till lagstiftning med anledning av förstatligandet och omorganisationen av polisväsendet m. m.;

nr 787, av herr *Geijer, Lennart, m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.;

nr 788, av herr *Johansson, Knut*, och herr *Geijer, Arne*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.;

nr 789, av herrar *Lager* och *Adolfsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 14 december 1956 (nr 629) om erkända arbetslöshetskassor, m. m.;

nr 790, av herrar *Isacson* och *Elofsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 123, angående inrättande av en avdelning för kemi vid tekniska högskolan i Lund m. m.;

nr 791, av herr *Akerlund*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 130, med förslag till lag med särskilda bestämmelser rörande riksbankens sedelutgivning, m. m.;

nr 792, av herr *Palm* och herr *Geijer, Lennart*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 133, med förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen;

nr 793, av fru *Segerstedt Wiberg m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 133, med förslag till ändring i tryckfrihetsförordningen;

nr 794, av herr *Stefanson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 134, med hemställan om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering, m. m.;

nr 795, av herr *Isacson m. fl.*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 139, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 15 § och 23 § 1 mom. bekämpningsmedelsförordningen den 14 december 1962 (nr 703);

nr 796, av herr *Skärman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 141, angående ändrad organisation av postverket, m. m.; samt

nr 797, av herrar *Stefanson* och *Billman*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 142, med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 § ränteregleringslagen den 25 maj 1962 (nr 258).

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.59.

In fidem
K.-G. Lindelöw